

Mallorca - Estiu 2014

TOT INCLÒS

Danys i conseqüències del turisme a les nostres Illes

CONTEXT HISTÒRIC El llegat Delgado - **Macià Blázquez** / El capitalisme turístic balear - **Macià Blázquez** / El mapa empresarial turístic en temps de la crisi global - **Eliseu Casamajor** / Un Estat sempre "subdesenvolupat" - **Eliseu Casamajor** / La indústria turística global es menja el planeta - **Eliseu Casamajor** / Dos segles de turisme a Mallorca - **Pere J. Garcia**

PROCESSOS Què és la gentrificació i per què la necessita el turisme? - **Sònia Vives Miró** / La mercantilització i banalització de la ruralia mallorquina a través de l'agroturisme - **Antoni Pallicer Mateu** / La marginació de la pagesia - **Miquel Villalonga Maimó**

CONFLICTES ACTUALS Mapa dels nous conflictes territorials derivats del turisme

IMPACTES L'explotació laboral a l'Hostaleria - **Víctor Cornell** / L'activitat destructora del turisme - **Xavier Mas** / Sol i platja, el producte estrella de la marca Mallorca - **Vanessa S.D.** / Una anàlisi crítica del turisme de creuers - **Rodrigo Fernández Miranda** / El turisme agreuja la insostenibilitat ecològica del sistema capitalista - **Gaspar Alomar Trias**

CRÍTICA I ALTERNATIVES Lluites en defensa del territori: la crítica anti-desenvolupista o antiindustrial - **Xavi Castelló** / Ni mitges tintes ni terme mig - **Antoni Pallicer Mateu**

ENTREVISTA "Una llei turística ha de beneficiar als seus interessats. A qui sinó?" - **La banda Bonnot**

Editorial

Des de fa dècades l'activitat turística és la capdavantera de l'economia balear, la qual ha anat copant cada vegada més presència al llarg dels anys arraconant les altres activitats. Però, no ha estat fins a l'adveniment de la present crisi, on la destrucció econòmica ha afectat principalment a la indústria, al petit comerç i als serveis públics, que una imparable locomotora turística s'ha apropiat de gairebé tots els vagons de l'economia. Així les coses, la major part del nostre Producte Interior Brut, i en conseqüència també la major part de la classe treballadora, depèn de la massiva arribada de turistes (enguany les previsions apunten a més de 13 milions).

Transcorreguts 6 anys des que la crisi punxà la bombolla creditícia i immobiliària i aquí a les Illes coronà al turisme com a rei absolut de la nostra economia, el balanç no pot ser més negatiu. L'alta taxa d'atur s'ha convertida en habitual i els llocs de treball creats, la gran majoria en aquest sector, són cada vegada més precaris. En canvi, els beneficis de la totpotent indústria turística balear han batut rècords. Per exemple, el dia 20 d'abril Diario de Mallorca publicava que durant els anys 2011 i 2012 els beneficis registrats dels hotels (una gran part no es declaren perquè van a parar als paradisos fiscals) augmentaren un 55%, quan en aquest mateix interval de temps només pujaren en un 5,4% la seva despesa en personal (que cada vegada ha d'acceptar condicions més precàries). Tot això no ha fet més que disparar la desigualtat social i la nostra dependència política i econòmica dels qui manegen i gestionen els fluxos del turisme. D'aquesta manera es fan ben comprensibles les diferents lleis en favor d'aquests que tan l'actual com el passat Govern Balear decretaren.

En conclusió, la visita rècord de 13 milions de turistes ens ha fet més pobres i més lligats políticament als designis de l'oligarquia hotelera. A més, com sabem, la factura mediambiental i energètica que pagam per poder acollir tal quantitat de calcetins i sandàlies no ha deixat de parar. Així, amb la llei Delgado la destrucció més aberrant es veu legalitzada. Les urbanitzacions de Canyamel i Ses Fontanelles en són bons exemples.

Per altra banda, no podem obviar la banalització de tot el que trepitja el turisme, així com la forta agressió a les cultures pròpies que provoca.

Davant aquest panorama, trobam que la ciutadania crítica amb aquest model de societat que ens imposa el monocultiu turístic patrocinat per les elits locals i internacionals, l'ha de posar ja en qüestió i per extensió al sistema polític i econòmic que el fa possible: el capitalisme.

El llegat Delgado

Enverina la terra per beneficiar als hotelers i als especuladors.

Macià Blázquez

La societat balear ha participat des dels inicis del boom turístic de la construcció d'un consens en torn a la defensa del territori. Així apareix la crítica a la "balearització", amb la participació de les elits en la defensa dels privilegis de les classes propietàries del sòl i dels negocis del turisme, el paisatge i la qualitat de l'entorn. La insularitat i l'entorn privilegiat han singularitzat l'oferta turística-immobiliària balear, amb tensions socials per la construcció d'un discurs comú favorable a la conservació del paisatge.

Però la crisi ha desbaratat profundament aquest escenari. El capital competeix per accelerar el seu temps de retorn i augmentar les taxes de beneficis. La globalització no és tan favorable a les corporacions transnacionals turístiques balears que veuen amenaçats els seus emporis i retornen al seu bressol balear on augmenten el seu control oligopolístic de l'oferta d'allotjament amb el rescat de l'Estat. Les seves ordres als Governos de torn s'obeeixen amb cel: abolir les "moratòries" urbanístiques, desprotegir territori, donar pàbul a l'especulació financera, flexibilitzar la força de treball...

Carlos Delgado i Gabriel Company són dos sicaris del capital urbanístic i turístic al Govern Bauzá. Les Conselleries de Turisme i Territori els han servit per desmantellar la protecció territorial i promoure l'especulació urbanística arreu, al si dels enclavaments turístics madurs, als pobles, les ciutats i el fora vila.

L'Ordenació del Territori del Govern Bauzá, en mans de Company i dels Consells Insulars, impulsa més infraestructures de transports –com l'eixamplament d'autopista de la carretera de Campos i de la carretera general de Menorca– o l'amnistia de xalets i parcel·lacions per permetre el seu ús urbà, residencial i turístic (Lleis 7/2012 i 2/2014). Company empra la coartada de promoure la pagesia, quan en realitat el que fa és condemnar-la a l'esvaïment per la competència urbanística, l'encariment del sòl i el lliure comerç globalitzat.

La Conselleria de Turisme ha estat, amb diferència, qui més ha fet a favor de l'especulació immobiliària. A mans d'UM creà la figura de les "declaracions d'interès autonòmic" per consagrar projectes especulatius. El Pacte de Progrés votà en bloc per eximir la Platja de Palma de les limitacions de creixement urbanístic, on després el PP desprotegí Ses Fontanelles per fer-hi un (altre) centre comercial i ressuscitar aquest "zombi urbanístic" tòxic dels bancs.

Els enclavaments turístics madurs són

Company empra la coartada de promoure la pagesia, quan en realitat el que fa és condemnar-la a l'esvaïment per la competència urbanística, l'encariment del sòl i el lliure comerç globalitzat

un dels bancs de proves de la Llei del Turisme de Carlos Delgado (8/2012), on la planificació territorial es posa directament en mans del capital, a Magaluf, la Platja de Palma o la Platja d'en Bossa. La modificació de la Llei de Costes estatal (2/2013) estén aquestes oportunitats de privatització al domini públic i particularment a les platges i les dunes (d'exceptional gravetat a Formentera). La Llei Delgado elimina el "principi d'exclusivitat d'ús" dels establiments d'allotjament, que era vigent d'ençà el 1999, per permetre el fraccionament de la propietat, que entra així als mercats financers, per exemple amb la figura dels condotels. També legalitza l'ús d'habitatges per estades turístiques per rescatar inversions immobiliàries properes al poder, però exclou l'oferta plurifamiliar més abundant i amb la participació de les classes mitjanes.

Carlos Delgado ha fet la llei més urbanística del Govern Bauzá, per afavorir als hotelers i també per donar encara més ús urbà al fora vila. La mateixa Llei Delgado admet qualsevol conversió d'edi-

ficacions rurals en establiments d'allotjament turístic, com agroturismes i hotels rurals per als que ha deixat de ser necessària la declaració d'interès general i l'avaluació d'impacte ambiental. En legalitza l'ampliació sense "limitació del volum màxim construïble en cada edifici". El llegat Delgado també permet fer qualsevol gran equipament al sòl rústic, que poden ser esportius com els camps de golf o d'allotjament turístic. Les normes urbanístiques de Delgado burlen la legislació urbanística que s'ha d'aplicar als altres sectors econòmics, particularment la "declaració d'interès general" preceptiva per qualsevol edificació que envaeixi el fora vila.

La mateixa Llei Delgado admet qualsevol conversió d'edificacions rurals en establiments d'allotjament turístic, com agroturismes i hotels rurals per als que ha deixat de ser necessària la declaració d'interès general i l'avaluació d'impacte ambiental

Carlos Delgado va ser Conseller de Turisme només dos anys i mig, sense finalitzar la legislatura de l'actual Govern Bauzá; però el seu llegat enverina la terra en benefici dels hotelers i dels especuladors urbanístics. La classe social a la que representa es reserva així privilegis d'elit, descaradament i "sin complejos".

El turisme de sol i platja té una base social ampla i menys impactes socioambientals que el turisme de qualitat.

Aquest monogràfic sorgeix d'un grup de feina de la Coordinadora Llibertària de Mallorca. A part, volem agrair a totes aquelles persones que han col·laborat per fer possible aquest monogràfic.

Sou lliures de copiar, distribuir i comunicar públicament aquest periòdic amb les següents condicions:

Reconeixement. Heu de reconèixer els crèdits del periòdic de la manera especificada per l'autor (però no d'una manera que suggereixi que us donen suport o rebu suport per l'ús que en feu).

No comercial. No podeu utilitzar aquest periòdic per a finalitats comercials.

Sense obres derivades. No podeu alterar, transformar o generar una obra derivada d'aquesta obra.

Scribus

Aquesta publicació ha estat maquetada amb programari lliure.

El capitalisme turístic balear

Com s'imposa el poder corporatiu dels hotelers balears, aquí i al Sud.

Macià Blázquez

Ivan Murray ha estudiat la conformació de la classe capitalista a Balears, d'arrel terratinent, industrial agroalimentària i financera.

Els grans hotelers balears són perfeccionadors d'un control corporatiu amb el que volen forçar un món a la seva mida.

El bloc històric encapçalat pels hotelers balears

Joan Buades va ser el primer en analitzar el sorgiment i el desplegament de les cadenes hoteleres balears (Barceló, Escarrer, Fluxá, Riu, Matutes...), descobrint-nos que algunes d'elles provenien d'antigues nissagues industrials o de lligams servils amb la dictadura franquista. Més recentment, se'ls hi han afegint d'altres grans hotelers (Piñero, Hidalgo...) que han adoptat Balears com a seu de les seves corporacions. Què els va fer sorgir o instal·lar-s'hi justament aquí? Per què no hi ha cap corporació turística semblant a Itàlia o Grècia i només una a França? Sovint ens hem fet aquestes preguntes. Aventura a dir que pugui tenir a veure amb el suport social dels que comparteixen els interessos d'aquesta classe dominant: l'Estat, la corona, les classes propietàries, els defensors de la identitat i de la singularitat territorial insular, el caciquisme i el clientelisme servils que es perpetuen amb l'actual sistema polític fruit de la Transició... Aquesta interpretació es correspon amb la definició d'un bloc històric hegemònic mitjançant la manufactura del consens, segons la definició d'Antonio Gramsci.

La història dels governs balears recents ens mostra la seva submissió, gairebé sense excepció, al poder dels hotelers. Onofre Rullan, Joan Amer i Joaquín Valdivielso ho han estudiat pel que fa, per exemple, al planejament urbanístic i territorial, la legalització de l'oferta d'apartaments (1984) o l'ecotaxa (1999-2003), eliminada aquesta última rere el torcebraços dels hotelers –emascarats per la Sociedad y Turismo Nuevo Milenio– per imposar la seva voluntat contrària a aquest impost.

L'acumulació ampliada de l'hoteleria transnacional

Els hotelers balears consolidaren la seva condició de classe capitalista amb la seva internacionalització durant la dècada dels 80 vers el Sud amb predilecció pels règims dictatorials: Escarrer a la Indonèsia de Suharto i a la Cuba de Castro, Barceló amb els Trujillo y Balaguer de la República Dominicana o amb la monarquia Alauita al Marroc, Fluxá o Riu al Mèxic del PRI que els encetà els territoris de Yucatán i Baja California Sur... La inclusió de l'Estat espanyol a l'OTAN (1982) i a la Unió Europea (1986) situà a la nostra classe capitalista hotelera balear al cor de la bèstia que es sustenta amb el poder financer i bèl·lic. Justament, a més, en el moment en què els Estats del Sud

Els Estats paguen infraestructures, formen mà d'obra i canvien la legislació per sotmetre's al seu dictat

es rendien a la pressió del deute extern per sotmetre's als plans d'ajustament estructural de les institucions de Bretton Woods. Així, els hotelers balears pogueren passar de fer acumulació de capital originària, basada en l'explotació dels treballadors, a fer-ne d'ampliada fonamentada en l'empobriment del Sud, particularment amb la recolonització espanyola d'Amèrica Llatina. David Harvey denominà aquest procés acumulació per desposseïció. Ernest Cañada ha sistematitzat els conflictes sorgits arran d'aquest desplegament del capital hotelier a Amèrica Central en cinc tipus: d'extracció de rendes del treball, redefinició de les normatives en favor del capital, competència amb l'empresari local, extracció i privatització de recursos naturals i desplaçament territorial.

L'espectacle mediàtic recolza l'explotació turística a Nueva Romana de la República Dominicana.

La desregulació balear

Miquel Nadal (UM) i Joana Barceló (PSOE) accediren als interessos dels grans hotelers amb la Llei d'Impuls de la Inversió (4/2010). Carlos Delgado (PP) amplia la submissió de la normativa urbanística amb la nova Llei del Turisme de les Illes Balears (8/2012), per legalitzar oferta d'allotjament turístic encara que tingui infraccions urbanístiques i possibilitar-ne la venda fraccionada per usos residencials o comercials, el més conegut dels quals són els condotels. Aquest indult pot suposar el desmantellament de les fàbriques turístiques per especular amb els immobles al mercat financer. La mateixa Llei Nadal-Barceló creà la figura de Declaració d'Interès Autònom per agilitzar els tràmits que permetin fer nous complexos urbanístics (de Blau Hotels amb camp de golf a Sa Ràpita anomenat Mirador d'Es Trenc i de la cadena Hyatt a Canyamel), privatitzar espais públics (de

Cap Cana Marina és un port dominicà més proper a Puerto Rico que de Santo Domingo. Les elits mundials empen el turisme de cortina de fum sumptuària de negocis il·legals.

Meliá Hotels International a Magaluf), construir un centre comercial i esportiu Rafael Nadal al costat d'un altre ja existent públic (Manacor), fer un nou accés viari al port de Son Blanc (Ciutadella) o ungir el camp de golf de Son Bosc a l'espai natural de S'Albufera (per la inversió de Grupotel, Cesgarden i Iberostar a Muro). Tot plegat, una il·lustració modèlica

Malgrat la seva voluntat de transmetre una imatge d'homes fets a ells mateixos, arrelen el seu poder en l'elit i el franquisme

Trames de poder

La saga Barceló s'arrela en les influències polítiques de l'Opus Dei i en el suport al franquisme. La família Fluxá (propietària de la cadena hotelera Iberostar) arrenca de capital industrial i financer; el seu patriarca Lorenzo Fluxá Figuerola –creador de les marques de sabates Lottusse, Camper i del grup turístic Viajes Iberia–, fou batle durant la Guerra Civil i president de la Junta d'Obres del Port de Palma durant la dictadura. L'hotelier Abel Matutes Juan (Fiesta Hotel Group) també fou banquer, batle franquista (1970-1971), comissari europeu (1993-1994) i ministre d'assumptes exteriors al primer govern Aznar (1996-2000). Els Escarrer són els principals propietaris de Meliá Hotels International, que és l'única cadena hotelera balear capitalitzada directament en borsa; abans ja havia estat recolzada per fons sobirans kuwaitians i en els seus orígens –els anys 1950– tingué suport de l'operador turístic britànic Thomas Cook. De manera semblant, Riu nasqué lligada a l'agència de viatges Dr. Tigges, avui dins TUI, amb els primers

de la submissió de la regulació al projecte de classe del capital.

Si fan això aquí, què no faran als països empobrits? Els Estats del Sud claudiquen al xantatge dels hotelers balears. Per exemple quan l'any 2004 les cadenes hoteleres d'Escarrer, Riu, Barceló, Fluxá, Matutes i Piñero compararen 150 milions de dòlars de deute extern de l'Estat dominicà. En aquestes condicions, fa bon negociar... El resultat és que, segons el PNUD (Programa de les Nacions Unides per al desenvolupament), les regions turístiques de Bávaro, Punta Cana i Puerto Plata estan menys desenvolupades que la mitjana del país.

vols xàrter. La vinculació de cadenes hoteleres a fons d'inversió té d'altres exemples al cas d'Orizonia amb Carlyle i Visa Capital, arran de l'adquisició de la divisió de viatges d'Iberostar o amb la compra del fons Highland Hospitality per part de Barceló. Una tercera estratègia ha estat la de les fusions, absorcions i participacions, per exemple de Barceló amb Crestline Capital Corporation, i de Riu i Matutes amb l'alemanya TUI Travel PLC, i mitjançant aquesta darrera indirectament amb Air Berlin.

Per donar una idea de la seva capacitat d'influència, citam dues declaracions d'hotelers a la premsa arran de la seva petició de derogació de l'ecotaxa, que Ivan Murray anomenà com un "cop d'Estat empresarial". Pablo Piñero digué "S'ha de llevar al President o matar al Conseller"; mentre que Miguel Fluxá etzibà "No tenim la intenció de que el Govern segueixi, donat que no està capacitat". Autocràcia neoliberal, com digué Mario Puzo en boca de Don Vito Corleone: "No és res personal, només són negocis".

El mapa empresarial turístic en temps de la crisi global

“La lluita de classes existeix, però la guanya el capital”.

Eliseu Casamajor

En plena crisi mundial el multimilionari nord-americà i assessor d'Obama, Warren Buffett, afirmava que existeix una lluita de classes, però els que la dirigeixen i la guanyen són ells, el capital. Aquesta afirmació apuntava el camí pres per les elits mundials per tal de “sortir” de la “Gran Depressió”. Com en altres ocasions, la crisi ha servit per dur a terme un profund programa de redefinició de l'ordre social.

En el capitalisme turístic també s'han donat importants transformacions. Encara que les rearticulacions del capital no s'han acabat de definir arran de la crisi, sí que es pot dibuixar la seva trajectòria.

A mitjans dels 2000, en plena Guerra Global i amb l'augment dels preus del petroli, es produí una autèntica “revolució” dins del món turístic europeu. L'entrada en vigor de l'euro, juntament amb l'escalada de les lògiques financeres, fructificaren en una dinàmica segons la qual el mercat turístic europeu quedà controlat en règim oligopolístic pels tour operadors TUI i Thomas Cook, ambdues alemanyes. Això va tenir importants repercussions en el context balear per diferents motius. En primer lloc, aquests operadors són els que controlen la major part de fluxos turístics a la UE. En segon lloc, els dos participaven directament en l'accionariat de cadenes balears, TUI a Grupotel i Riu, i Thomas Cook a Iberostar. En tercer lloc, empresaris balears entraren en el capital dels grans tour operadors, tot destacant el cas de Riu i Matutes a TUI.

Finalment, es constituïren aliances per engegar projectes turístic-immobiliaris entre els tour operadors i caixes d'estalvi, com per exemple el cas d'Inhova on s'ajuntaren Thomas Cook, Sa Nostra, Caja Galicia i Ibercaja. De fet, les caixes d'estalvi espanyoles s'aliaren a moltes cadenes hoteleres per tal de participar de l'expansió turístic-immobiliària global. D'aquesta manera, trobàvem la CAM dins l'accionariat de Sol Meliá; o Sa Nostra dins del d'Excellence Group Luxury Resorts, entre d'altres.

En els anys de la festa immobiliària, les cadenes hoteleres balears guanyaren un fort protagonisme en la producció turística de les perifèries turístiques globals, mentre es desfeien de part dels actius (ja amortitzats) que tenien a les Illes, el que en el seu “dialecte” es diu rotació d'actius. Així, les cadenes transnacionals comptaven amb 418 mil places turístiques fora de les Balears, mentre que a les Illes tenien un total de 92 mil places.

Emperò això no ens ha de fer perdre de vista el fet que el conjunt de les cadenes hoteleres tenien 300 mil places de les 423 mil de les Balears. Així doncs, el lobby turístic de les cadenes ha comptat amb una força extraordinària per tal de definir les regles del joc a favor dels seus interessos. I això encara és més accentuat a escala local, on uns pocs hotelers són els autèntics senyors del litoral com

són els casos de Jaume Bauzá (Protur) i Joan Lull (Hipotels) a Cala Millor; Miquel Ramis (Grupotel) a la Platja de Muro; Fluxà (Iberostar) a Alcúdia; Escarrer (Sol Meliá) a Magaluf; o Riu a la Platja de Palma.

Mentre que els grans hotelers “recolonitzaven” les platges del Carib, a les Illes varen aparèixer noves cadenes. Entre aquestes cal destacar les vinculades als capitals immobiliaris. Així, Vicenç Grande creà la cadena Drac Hotels que després desaparegué amb la fallida del grup, o la immobiliària Rústic que constituí UR Hotels. Aquesta darrera ha penetrat al centre de Palma amb la reconversió d'edificis en hotels, com l'hotel Palacio Avenidas o el Misió de San Miguel. De fet, en el centre urbà han començat a aparèixer hotels “pijos” que són una peça fonamental en el procés de gentrificació urbana.

Un dels aspectes més destacables en aquest període que s'inaugura, és el de l'entrada de capitals estrangers vinculats a fons d'inversió

Entre les cadenes hoteleres aparegudes als darrers anys s'ha de destacar el teòric ascens del grup eivissenc Playa Sol, propietat de Fernando Ferré. Aquest ha anat adquirint establiments a Eivissa fins a convertir-se en la principal cadena de l'illa. A banda d'això, la seva agressiva política empresarial es va fonamentar en els abusos laborals i trampes fiscals. Després de diverses denúncies, el maig de 2010 la policia va detenir Ferré i, a partir de 2011, la gestió del grup passà a mans del “fons voltor” Hiperion Capital Management. Actualment, la fiscalia ha demanat 81 anys de presó per a Ferré en relació a 20 delictes fiscals.

En el moment de l'esclafit de la crisi hi va haver altres companyies que col·lapsaren com són els casos de Nueva Hotasa, la cadena de Ruíz Mateos, o Hotetur, propietat de Díaz Ferrán i Gonzalo Pascual, ambdues amb una forta presència a les Balears. Mentre que Ruíz Mateos repetí la mateixa estratègia de feia trenta anys, els propietaris del grup Marsans protagonitzaren un dels majors escàndols empresarials de l'Estat. Cal advertir que Spanair, amb seu a Palma, estava participada per Marsans i la seva desaparició es produí a les portes de la crisi, tot anunciant el que ocorreria al si del grup. El “fons voltor” Possibilitum Business SL es va fer amb Marsans i arran d'aquelles operacions, el gestor del fons, Ángel de Cabo, i Gerardo Díaz Ferrán, ex-president de la CEOE, ingressaren a la presó acusats de “buidar” el Grup Marsans que es trobava en suspensió de pagaments, a més de múltiples delictes fiscals.

Per altra banda, entre els grans hotelers també hi ha hagut notables canvis. Pro-

Piñero, Gabriel Escarrer, Carme Riu, Abel Matutes i el rei d'Espanya s'ho passen d'allò més bé.

bablement un dels més importants és el relacionat amb la família Fluxà. El 2006 varen vendre la divisió de viatges als fons d'inversió Carlyle, Vista Capital i ICG per 847 milions d'euros, dels que la major part estaven apalancats, i es creà el gegant Orizonia. Aquest responia a unes noves lògiques caracteritzades per la plena penetració del capital financer. La seva evolució fou vertiginosa i en pocs anys es va expandir en diversos àmbits. Emperò, els seus peus eren de fang financer i en plena crisi la companyia protagonitzà una de les fallides més importants de Mallorca, amb un ERO que afectà unes quatre mil persones. Mentrestant, Iberostar continuà la senda expansiva per Amèrica Llatina, on també s'endinsà en el negoci immobiliari. A més, els Fluxà redirigiren una part important del seu capital en el negoci constructor, tot convertint-se en propietaris del 5% d'ACS. Aquí cal advertir la rellevància de les relacions econòmico-familiars ja que la filla del patriarca, Sabina Fluxà, es casà amb un dels hereus del clan March, Alfonso Fierro March. I, per suposat, els principals accionistes d'ACS són els March. ACS no només és una gran constructora (p.ex. Son Espases), sinó que amb les privatitzacions en curs es fan amb molts serveis que fins ara eren públics (p.ex. gestió de residus, serveis sanitaris, etc.).

Finalment, amb la crisi s'han produït altres moviments, dels quals la cadena Sol Meliá n'és un clar exemple. Aquesta cadena, l'única balear que cotitza en borsa, estava fortament endeutada en el moment de l'esclat de la crisi i les seves accions s'han desplomat des de llavors. Aleshores, la companyia inicià una política de venda d'actius per eixugar els deutes, com per exemple la venda de la marca Tryp a la nord-americana Wyndham. Emperò, no és que la cadena manegi menys hotels, sinó que fonamentalment s'ha després de la seva propietat, però els explota sota contractes de lloguer, gestió o franquícia.

En la situació de crisi, les administracions públiques han dut a terme el rescat

corporatiu mitjançant crèdits oficials per a la rehabilitació, rescat de caixes associades a les cadenes, articulació de noves regles del joc fetes a mida dels interessos de les grans cadenes, etc. Així, Meliá International Hotels rebé el vistiplau per tal d'engegar una ampla reforma de la zona de Magaluf, que perd el seu nom pel de “Calvià Beach Resort”. Aquest megaprojecte és un clar rescat de l'empresa i una privatització de l'espai públic.

En els anys de la festa immobiliària, les cadenes hoteleres balears guanyaren un fort protagonisme en la producció turística de les perifèries turístiques globals, mentre que es desfeien de part dels actius (ja amortitzats) que tenien a les Illes

Aprofitant aquell mateix marc normatiu, s'han posat en marxa altres megaprojectes turístic-immobiliaris. A més, un dels aspectes més destacables en aquest període que s'inaugura, és el de l'entrada de capitals estrangers vinculats a fons d'inversió. Així, el complex Cap Vermell a Canyamel es construeix amb diners del fons sobirà qatarià, lligat a les plusvàlues petroleres, mentre que Hyatt tan sols hi aporta la marca. Un altre cas és el de la compra de l'hotel Valparaíso per part del fons xinès GPRO.

En temps de crisi i turbulències globals, les Balears són en un espai segur pel capital i les alteracions de les regles del joc per obrir les comportes a les inversions turístic-immobiliàries apunten cap a un nou boom. Emperò, les taxes d'atur no davallaran del 20%, per la qual cosa el poder ha posat més mecanismes per assegurar l'ordre social.

Un Estat sempre “subdesenvolupat”

De l'ajuda americana a l'ajuda europea.

Eliseu Casamajor

Els acords de postguerra, signats entre Roosevelt, Churchill i Stalin (Ialta, 1945), dibuixaven el que seria l'ordre mundial de la Guerra Freda. El bloc nord-americà no volgué repetir l'error dels acords de la Primera Guerra Mundial en que feien pagar la reconstrucció als perdedors. En aquell context, la Casa Blanca llançà programes d'ajuda que en els primers anys a través de la recentment creada Nacions Unides, controlades fèrriament pels EUA, s'engegaren plans d'ajuda per a la reconstrucció europea que sumaren uns 20 mil milions de dòlars adreçat tant als estats capitalistes com els del bloc soviètic. Emperò, els canvis polítics a Europa, amb moviments de tropes soviètiques i una escalada de les tensions político-territorials, conduïren a una redefinició del programa d'ajudes. Així, per tal d'aconseguir un major control i domini sobre el procés de reconstrucció física europea (però també institucional), els EUA llançaren el 1947 el conegut Pla Marshall (Pla de Reconstrucció Europea), amb una quantia d'uns 15 mil milions de dòlars. Així mateix, es creà l'OEEC (Organització Europea per a la Cooperació Econòmica) que seria l'encarregada de gestionar el Pla Marshall.

Cal tenir present que l'Europa de mitjans dels anys quaranta estava devastada per les bombes, però també les elits veïen que hi havia seriosos riscos per tal de controlar el descontentament social. Així doncs, l'ajuda americana serví no només per a la reconstrucció física del continent, sinó que també serví per articular unes dinàmiques politicoeconòmiques que es definirien per una banda en l'explosió del consum de masses, i per l'altra pel control financer del bloc anglosaxó. Allò fou el bessó del projecte europeu com un nou bloc de poder global sota el control dels EUA que sobretot actuava de contenció front a l'amenaça soviètica.

Aleshores sorgí la potent indústria de les vacances que a Europa estava controlada pels operadors turístics britànics i alemanys. Ambdós estaven estretament relacionats a les principals estructures del capital financer, comercial, grups mediàtics, etc. A més, en el cas d'Alemanya, alguns grups turístics sorgiren de l'espoli nazi als jueus; mentre que al Regne Unit, capitals procedents de l'or i els diamants de la Sud-àfrica de l'Apartheid es reinvertiren en la indústria turística.

Mentrestant, a l'Espanya feixista no li sortien els comptes, ja que s'hagué de fer front a una llarga postguerra, i malgrat mantenir bones relacions amb el bloc americà, no rebé ajuda directa per a la reconstrucció. A més, les potències occidentals imposaren un tímid bloqueig per tal de donar una certa imatge de rebuig a la dictadura. Tanmateix, a principis dels cinquanta la política econòmica de Franco s'adaptà al nou concert capitalista internacional i fou integrada progressivament a l'òrbita de l'Europa nord-americana. En

cara que el Sr. Marshall, tal com ironitzava la pel·lícula de García Berlanga passà de llarg, moltes altres ajudes sí que arribaren. El 1953 se signaren els Pactes de Madrid de cooperació econòmica i defensa entre els EUA i l'Estat espanyol. Arran d'aquells acords, arribaren als anys cinquanta uns 1.300 milions de dòlars en ajudes. Fruit d'aquelles polítiques resultaren bona part de les construccions militars emprades per l'exèrcit nord-americà, tot destacant la base del Puig Major. El Dic de l'Oest també fou una plataforma fonamental per a la flota dels EUA a la Mediterrània.

Cal destacar que l'ajuda nord-americana tenia un component tècnic i ideològic clar mitjançant el qual imposar les directrius del capitalisme liberal nord-americà que quedarien reflectits en el Pla d'Estabilització de 1959. Un any abans, l'Espanya feixista s'havia integrat al Fons Monetari Internacional i al Banc Mundial. A la dècada dels seixanta es varen rebre préstecs per uns 416 milions de dòlars que es destinaren majoritàriament a la construcció d'infraestructures. El 1963, dos anys després de la visita a Mallorca del tècnic del BM, Paul F. Craig, aquest atorgà un crèdit de 238 milions de pessetes per a la construcció de l'autopista que unia l'aeroport de Son Sant Joan i Palma.

L'ajuda nord-americana tenia un component tècnic i ideològic clar mitjançant el qual imposar les directrius del capitalisme liberal nord-americà que quedarien reflectits en el Pla d'Estabilització de 1959

Alhora que la temperatura del capitalisme europeu pujava, s'atracaava als seus límits. Així, per tal de donar sortida als capitals acumulats a l'Alemanya americana, el ministre d'Hisenda alemany, el filonazi Franz Josef Strauss, aprovà la llei d'ajuda al desenvolupament segons la qual es desgravaven les inversions immobiliàries als “països subdesenvolupats”, tot apareixent Espanya en el seu llistat. El gran boom constructor de finals dels seixanta coincidí amb l'aprovació de la llei Strauss.

D'altra banda, les elits feixistes preparen el terreny per tal d'incorporar-se al “Projecte Europeu”. Així el 1970 se signà l'Acord Econòmic Preferencial entre la CEE i l'Estat espanyol. Un cop enterrat el dictador, l'esperit de la Transició va tenir com a prioritària la plena integració dins l'Europa del capital. L'autèntic consens estava particularment expressat en aquell desig comú de les elits politicoeconòmiques. A més, per destapar els dubtes sobre la vinculació amb els EUA, la integració a la CEE anava lligada a la incorporació a l'OTAN.

L'entrada de l'Estat espanyol a la CEE (1985) signada en plena redefinició del capitalisme mundial, va comportar la remodelació del capitalisme espanyol. A partir d'aleshores s'ha dut a terme un potent procés de “destrucció creativa” finançat amb diners europeus, unes ajudes que pel conjunt de l'Estat sumarien prop de 90 mil milions d'euros. Sota el paràmetre de modernitzar un “país endarrerit” es posà en marxa un doble procés de destrucció de múltiples activitats (p.ex. agricultura, construcció naval, etc.), al mateix temps que s'engegava un “pla de foment” que ni Franco hagués somniat. La construcció massiva d'infraestructures (subvencionades) ha situat a Espanya al capdavant de la UE en quant a autopistes, aeroports, trens d'alta velocitat, etc. A finals de segle XX, l'economia espanyola hauria de jugar un paper destacat en les lògiques financeres i immobiliàries mundials, per la qual cosa era fonamental l'adaptació del territori mitjançant un desplegament al·lucinant d'infraestructures. A més, l'especialització financera i immobiliària està molt estretament vinculada a la turística, de tal manera que els principals “pols de desenvolupament” han estat les zones litorals i els arxipèlags, on ja hi havia hagut una potent transformació turística, i és precisament allà on la bombolla ha estat més important.

Les ajudes procedents de la UE s'han centrat en diversos àmbits i esdevenen un jeroglífic difícil de desentranyar (p.ex. FEGOA (agrari), FEP (pesca), FSE (treball), o desenvolupament regional (FEDER), etc.). Des del Tractat de Maastricht (1992) les Balears han rebut uns 520 milions d'euros procedents dels Fons de Cohesió. La major part d'aquests diners han estat fonamentals per tal d'adaptar el territori balear a les noves lògiques del capital. Així, els aeroports han estat dels principals projectes finançats per la UE, tot destacant el de Palma que rebé 70 milions d'euros per tal de dur a terme la seva ampliació. Aquesta es finalitzà el 1997, precisament quan es liberalitzà l'espai aeri europeu i començaren a operar les companyies de baix cost. Sense aquests arranjaments territorials i

normatius, el passat boom hagués estat inviable, ja que l'aeroport quasi triplicà la seva capacitat d'acollida. Així mateix, les dessalinitzadores per tal de cobrir les exigències hídriques de la indústria turística absorbiren 71 milions d'euros.

D'altra banda, les ajudes al capital balear no només s'han materialitzat al territori illenc, sinó que també han rebut ajudes per a la seva internacionalització. Així, les transnacionals balears han gaudit de les ajudes que l'Estat atorga a través de diferents dispositius relacionats amb les interferències del capital espanyol en el Sud Global (p.ex. Fons d'Ajuda Oficial al Desenvolupament). L'excusa de la crisi ha servit per donar un gir empresarialista definitiu a l'ajuda al Sud, mitjançant l'adopció d'una política orientada a fomentar la internacionalització del capital espanyol, tot destacant la creació el 2011 del Fons per a la Internacionalització de l'Empresa.

Els aeroports han estat dels principals projectes finançats per la UE, tot destacant el de Palma que rebé 70 milions d'euros per tal de dur a terme la seva ampliació. Aquesta es finalitzà el 1997, precisament quan es liberalitzà l'espai aeri europeu i començaren a operar les companyies de baix cost

Així doncs, la història recent del capitalisme balear només pot ser entesa com la d'un projecte que tan sols ha estat possible gràcies al drenatge constant de doblers públics vers les arques del gran capital. José Manuel Naredo sosté que la qualificació d'aquestes dinàmiques com a neoliberalisme oculten les elevades dosis d'intervencionisme estatal, per la qual cosa seria més adequat parlar de neocaciquisme.

Cartell de la pel·lícula “Bienvenido Mr. Marshall”.

La indústria turística global es menja el planeta

Espoli i depredació per part d'una "dama" de bona reputació.

Eliseu Casamajor

Quan es parla de la indústria turística sovint es tendeix per una banda, a reduir-la a una sèrie d'activitats que presenten una forta base territorial, com per exemple les d'allotjament turístic, i per una altra a identificar-la, sociològicament, amb la presència dels "guiris", els turistes. Lluny d'aquesta visió esbiaixada i construïda des de les diferents plataformes del poder –sobretot mitjans de comunicacions i món acadèmic–, la qüestió turística és quelcom molt més complex. El complex industrial turístic comprèn múltiples divisions que van des dels grans operadors, els anomenats majoristes (p.ex. TUI), fins arribar a les venedores ambulants i d'altres treballs informals que proliferen per les zones turístiques.

En els temps del capitalisme neoliberal, el turisme ha estat un actor rellevant en les lògiques financeres del casino global. De fet, importants institucions financeres i productes financers varen néixer al sí del negoci turístic, com per exemple la coneguda American Express i els xecs de viatge. Aquests productes atorgaven mecanismes de pagament "segurs" als turistes a l'hora de viatjar, a l'hora que atorgaven un enorme poder a les institucions encarregades de la seva emissió. Així, una de les bases del negoci turístic és el control de la circulació de capitals, per tal d'evitar-ne la seva dispersió i assegurar-ne la seva relocalització als centres de comandament del capital turístic. D'aquesta manera, s'ha consolidat un dels elements centrals del negoci turístic i és que els espais de producció turística, és a dir les destinacions, es queden amb la menor part possible del "pastís" de les rendes generades. Mentre que, la major part dels fluxos de capitals turístics retornen als espais centrals i les seves plataformes financeres, els paradisos fiscals. Així, en moltes ocasions tan sols un 15% o un 20% de la despesa turística resta als espais receptors.

Un altre aspecte essencial del complex industrial turístic és el paper que aquest ha

jugat a l'hora d'ampliar els espais del capital. La colonització de noves perifèries turístiques ha conduït a la mercantilització de societats, espais i recursos, que moltes vegades no havien estat capturats per les lògiques del capital. El capital turístic s'apropia d'espais, com ha passat per exemple amb platges de les Balears i del Carib, o de recursos naturals, com l'aigua, molts dels quals eren considerats fins aleshores béns comuns. El procés d'apropiació per part del capital turístic ha provocat importants fractures socials i conflictes amb les comunitats rurals que sovint són desplaçades i/o desposseïdes. En resposta a les mobilitzacions socials, les elits de les perifèries turístiques han reforçat els mecanismes repressius, tot entrant en l'arena de joc tant els aparells de l'Estat com els "pistolers" privats a sou dels empresaris turístics.

El procés d'apropiació per part del capital turístic ha provocat importants fractures socials i conflictes amb les comunitats rurals que sovint són desplaçades i/o desposseïdes

A més, la inversió turística si la comparem amb la d'altres activitats industrials, com per exemple la petroquímica, és relativament baixa. D'aquesta manera, si la inversió resulta fallida, el risc no és molt elevat. En canvi, si la cosa surt bé, a través del negoci turístic, s'obren i s'amplien les fronteres del procés de mercantilització i colonització. Així, les divisions del complex industrial turístic, a més de les cadenes hoteleres, penetren profundament a les noves perifèries. Un cas exemplar és l'entrada de Sampil Ingeniería y Obras SA a la República Dominicana per a encarregar-se de la generació elèctrica de la cadena Riu. Llavors, Sampil s'encarregà de l'electrificació del metro de Santo Domingo.

La penetració turística també juga un paper essencial com a plataforma política, per tal d'establir contactes i comprar les voluntats de les elits locals. Un fet rellevant és que les principals cadenes hoteleres mallorquines han trobat en les dictadures del Magrib, Carib o Sud-est Asiàtic les zones predilectes per instal·lar les seves "fàbriques turístiques".

Un altre aspecte a tenir en compte és que l'arribada del capital turístic sol ser ben rebuda tant per part de les elits com, molt sovint, per les classes populars. És per això que es diu que la indústria turística és de les vies d'acumulació que gaudeix de més bona reputació. Una reputació que requereix ser desmuntada i molt especialment per part dels moviments antagonistes, molts dels quals encara consideren el turisme com un mal menor.

En moltes ocasions tan sols un 15% o un 20% de la despesa turística resta als espais receptors

Gabriel Escarrer (Meliá Hotels Internacional) i el dictador Suharto a la inauguració de l'hotel de Bali (1985).

Ruptura metabòlica i colonització territorial

A mesura que els espais i les societats s'articulen en torn al monocultiu turístic, es trenquen els fonaments socials que els sostenen. La ràpida entrada de divises els posiciona en una situació diferencial respecte d'altres espais que no han estat tocats per la "vareta màgica turística". Així, s'abandonen els treballs agraris i augmenta gradualment la dependència respecte l'exterior. Una dependència que és doble: per una banda, respecte dels turistes que porten les divises; i per una altra, respecte dels recursos que sostenen el seu "metabolisme social".

L'expressió territorial més extrema de la producció turística es reflecteix en els "guetos turístics", zones emmurallades i separades de les habitades per les poblacions locals

La situació més extrema de transformació turística s'ha produït als espais insulars on, amb el cas paradigmàtic balear, la major part de recursos procedeixen de l'exterior. I aquests depenen sobretot del transport motoritzat, és a dir del petroli. Així, la indústria turística és una de les més dependents de l'or negre. D'aquí rau l'interès del lobby turístic en bloquejar qualsevol acord internacional que pugui afectar a les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle, particularment les de l'aviació. El turisme global requereix uns 326 milions de

TEP (Tones Equivalents de Petroli), amb unes emissions de 1399 milions de Tm CO₂, el que equival a les emissions sumades de l'Estat espanyol i Alemanya.

Emperò, l'expressió territorial del negoci turístic és de la que més conflictes genera. De fet, el negoci turístic requereix d'una potent transformació territorial. En termes globals, la indústria turística ocupa uns 514948 Km², és a dir una superfície superior a la de l'Estat espanyol. Per això, és necessària una forta integració entre el capital i l'Estat per tal d'adequar el marc normatiu i emprendre inversions en infraestructures funcionals al negoci turístic. Així, la inversió pública s'adreça a aeroports i carreteres, més que en escoles o hospitals.

L'expressió territorial més extrema de la producció turística es reflecteix en els "guetos turístics", zones emmurallades i separades de les habitades per les poblacions locals. Es perfila així una ciutat dual, en la que els residents dels espais perifèrics penetren a les zones turístiques, controlades per potents dispositius policials, com a contenidors de treball. A l'altra banda de la murada habiten els mateixos treballadors que són explotats als hotels, reprimits per la policia i abandonats per l'Estat. Emperò, la propaganda segueix cantant la cançó: "un turista es un amigo".

Ara mateix, en el laboratori balear, engegat per la dictadura feixista, Bauzá i els seus "boys", amb l'excusa de la crisi, posen en marxa noves formes de domini turístic-immobiliari. Una versió castellanobalear de la doctrina del xoc de Pinochet.

Grupo Piñero es va apropiat la platja d'Akumal (Mèxic) i va dur a terme obres amb maquinària pesada a una zona protegida. Els guardes privats de Piñero foren denunciats per agredir als ecologistes que s'oposaren a les obres.

Dos segles de turisme a Mallorca

Dels viatgers romàntics a la deshumanització dels mallorquins.

Pere J. Garcia

La història del turisme a Mallorca és una història llarga i complexa que ha evolucionat al llarg dels dos darrers segles i que ha transformat radicalment els costums, les tradicions i la manera de viure i relacionar-se amb l'entorn dels mallorquins. Són immensos els canvis que s'han produït des de l'arribada dels primers viatgers allà cap al segle XIX fins arribar a l'actual situació de massificació i dedicació plena i absoluta de tota l'illa al fenomen turístic.

Els inicis del turisme a l'illa de Mallorca, al segle XIX, varen estar molt lligats a la construcció i posada en marxa del primer vaixell de vapor construït el 1837 per fer de correu entre Palma i Barcelona. Aquest primer turisme formava part d'una lògica antropològica. Els pocs visitants que rebíem venien a visitar no només l'illa, sinó també a visitar als mallorquins, els seus costums, com vivien i com es relacionaven entre si. Fruit d'això hi ha nombrosos estudiosos, antropòlegs i viatgers il·lustrats que recolliren les seves sensacions i vivències a diversos llibres de viatges. Són els anomenats "viatgers romàntics". Això sí, hem de tenir en compte que aquests eren gent adinerada, que podien permetre's les grans despeses que ocasionaven els viatges en aquell temps.

A partir d'aquí trobem tot un seguit de personatges, científics, literats i artistes que vingueren a fer turisme antropològic i científic a Mallorca. Així, a partir d'aquesta data trobem personatges com l'artista de Montpeller Joan Bautista Laurens, que, al 1839, va retratar l'illa amb tot un seguit de litografies i va escriure el llibre "Souvenirs d'un voyage d'art a l'île de Majorque". Alguns exemples més de viatgers romàntics el trobam quan el 1865 arribaren a Palma dos importants científics alemanys, l'inventor i químic Robert Wilhelm Bunsen i el metge naturalista i director del Museu Zoològic i del Museu d'Història Natural d'Hamburg, Hermann Alexander Pagenstecher. Entre molts altres, podem destacar també que al 1888 arribà a Mallorca l'il·lustrador i literat francès Gaston Vuillier, que publicà tota una sèrie de gravats sobre Mallorca

a la revista Le Tour du Monde. Però viatgers d'aquest estil n'hi hagué molts més durant tot el segle XIX i principis del segle XX. Noms tan importants com Rubén Darío, Santiago Rusiñol, J. Vireque i un llarg etcètera, deixaren per escrit o gravat les seves experiències turístiques per la Mallorca d'un temps, sempre des d'un punt antropològic, intentant mostrar al món com era la vida, els costums, els vestits i les ciutats d'aquella petita illa del mig del Mediterrani.

Els pocs visitants que rebíem venien a visitar no només l'illa, sinó també a visitar els mallorquins, els seus costums, com vivien i com es relacionaven entre si

Però a principis del segle XX el model turístic començà a patir certs canvis. Es crearen els primers hotels. Aquests establiments eren sovint hotels de cert luxe per a turistes adinerats que venien a Mallorca a cercar la pau i tranquil·litat d'una illa encara sense massificar. Així durant els primers trenta anys del segle XX trobem la construcció de diversos hotels, de petites dimensions, que s'anaren establint ja no només a Palma, sinó a moltes altres zones costaneres. Tot això alhora que s'anaven posant en marxa les primeres petites línies aèries turístiques com la companyia Aero-Taxi Mallorca, creada al 1934. Tant prest com 1935 s'inaugurà la primera línia regular entre Mallorca i Madrid. Al 1939 ja Iberia i Lufthansa crearen noves línies regulars. Tot aquest creixement i implantació de nous vols s'explica per l'arribada cada cop més gran de turistes.

Aquest sistema turístic més o manco va anar incrementant-se a mesura que passaven els anys, tot i que amb daltabaijos. I patí una forta crisi amb la guerra civil i la postguerra.

El cop de gràcia a aquest turisme més o manco selectiu i minoritari va donar-se amb la construcció de les grans infraestructures com són l'aeroport de Son Sant Joan. Era el naixement del turisme de

Cartell d'un conflicte laboral a l'Hotel Lotus Playa (1979).

masses. L'aeroport va ser inaugurat oficialment al 1960 i el trànsit, des de llavors, es va incrementar exponencialment: cada any, a partir del 1962, se celebrava l'arribada del turista un milió, amb rebuda per part de les autoritats i festa inclosa. I a partir de 1965 ja es varen superar els dos milions de passatgers arribats a Mallorca a través de l'aeroport. Cap a 1980 arribaven a Mallorca més de set milions de turistes. Però, ja al 1995, els passatgers (turistes i locals) foren de més de 15 milions. Aquests últims anys s'ha superat la xifra de 22 milions de passatgers.

El cop de gràcia a aquest turisme més o manco selectiu i minoritari va donar-se amb la construcció de les grans infraestructures com ara l'aeroport de Son Sant Joan

L'arribada progressiva i molt ràpida de milions de visitants va fer necessari que es construïssin tota una sèrie d'infraestructures per poder donar cabuda a tota aquesta gent, sobretot si tenim en compte la concentració turística en els mesos d'estiu. Així, a partir dels anys 60, Mallorca sofrí un procés d'urbanització i creació de serveis sense precedents: noves urbanitzacions florien per tot arreu, però sobretot a zones costaneres; noves depuradores es posaren en marxa per poder suplir el problema del consum desmesurat d'aigua; grans abocadors eren necessaris per a desfer-se de tots els fems que es creaven; noves pedreres s'obrien a les muntanyes per poder abastir la construcció de més i més carreteres, més i més xalets i més i més serveis de tot tipus, destinats tots ells als milions de turistes que envaïen Mallorca cada any. Fins i tot els anys 60, per referir-se a aquesta construcció desmesurada i sense planificació -que comportava la destrucció brutal de les costes i del territori- es va encunyar a França el terme despectiu de balearització.

Però no només el territori i el medi am-

bient van patir les conseqüències del turisme de masses. A partir dels anys 60 l'economia va sofrir tot un procés de terciarització, amb el traspàs d'una economia agrícola i industrial a una de serveis i de la construcció (al 1969 la construcció i el sector serveis suposaven el 55%, però cap al 1981 aquests dos sectors arribaven a ser el 77%). Va suposar la precarització de la vida laboral. I més quan a partir de l'anomenada transició democràtica es va implantar el contracte de fix-discontinuu, en el que els empresaris podien contractar i acomiadar als treballadors quan els havien de menester: els mesos d'estiu. Així, el camí a la reducció de la temporada turística estava obert. Cada any que passava es reduïa encara més el temps d'obertura dels hotels, amb la conseqüent massa de gent que deixava de treballar per passar a formar part de les llistes de l'atur. Com és de suposar, el negoci i la riquesa no s'ha repartit mai, sinó que la gran majoria ha quedat concentrada en mans de les grans cadenes hoteleres, que a poc a poc (i molts cops amb l'excusa de les crisis econòmiques) s'han anat menjant els petits establiments familiars, i dels operadors turístics estrangers, que tenen el gran poder de decisió sobre el turisme que arriba a l'illa. Així, per exemple, els anys que van de 1974 a 1981, aprofitant una etapa marcada per la crisi internacional, a Mallorca van tancar 257 hotels petits. El sector es va "renovar" quedant en mans de les grans cadenes hoteleres i dels operadors turístics.

Amb tot, al llarg dels darrers trenta anys, el turisme ha seguit evolucionant. Des de fa anys el turisme predominant és un turisme que ve a passar curtes estades a indrets com Magaluf o s'Arenal, creats únicament i exclusiva per satisfer les demandes d'oci barat i platja d'uns turistes amb poc interès per la cultura i etnografia locals.

Mallorca ja no és ni l'illa a la que venien a "conèixer" els viatgers romàntics del segle XIX, ni el lloc d'estiueig tranquil i familiar dels anys 60 en endavant

I amb el canvi en el model turístic també han canviat les relacions socials dels mallorquins, la seva manera d'entendre el món i la pèrdua de molts valors. En fi, aquest model turístic que tenim avui en dia, forjat al llarg dels dos darrers segles però sobretot a partir dels anys 60 amb el "boom" turístic, ha produït un escenari on els propis mallorquins ens hem sotmès i hem caigut en un servilisme desmesurat cap al turisme, produint-se una deshumanització que ens porta a l'extrem d'alegrar-nos per les guerres d'arreu del Mediterrani, ja que la mort de més enllà ens porta encara més turistes, tot i que això no ens reporti més beneficis a la gran majoria de la població.

Pere J. Garcia és membre del Grup d'Estudis Llibertaris Els Oblidats

Imatge promocional d'un hotel als anys 60.

Què és la gentrificació i per què la necessita el turisme?

Quan el neoliberalisme s'apropia dels barris populars i de noves àrees exclusives.

Sònia Vives Miró

El concepte de gentrificació fa referència a un procés de transformació urbana en què té lloc, d'una banda la revalorització del patrimoni immobiliari existent, i d'altra banda la substitució de la població que hi resideix per una de classe més alta. Per tant, es tracta d'un procés en què la qüestió de classe és al centre de l'estratègia urbana. El terme gentrificació ve de l'anglès, de gentry que significa alta burgesia o membre de l'aristocràcia, però quan s'utilitza gentrificació no es fa referència a què la població sigui substituïda per l'alta burgesia, sinó per una capa social més elevada, habitualment professionals blancs de classe mitjana. Malgrat això, gentrificació és el terme més comú per referir-nos a aquests tipus de processos, també s'utilitza elitització o aburguesament. Gentrificació va ser utilitzat per primera vegada per Ruth Glass el 1964 quan estudiava el fenomen de retorn de la gentry al centre històric d'Islington (Londres), fet que representava la inversió de les seves dinàmiques residencials tradicionals del districte (Glass, 1964). A partir dels anys 70, els geògrafs marxistes van agafar el concepte per tal de descriure el procés de substitució de les classes obreres per classes mitjanes-altes a zones degradades i abandonades de la ciutat, un procés que anava lligat a les polítiques públiques de rehabilitació urbana (Smith, 1979; Harvey, 1977).

Malgrat que gentrificació és el terme més comú per a referir-nos a aquests tipus de processos, també s'utilitza elitització o aburguesament

Des de finals dels anys seixanta, la literatura fa referència al desenvolupament de tres onades de gentrificació. La primera es remunta a les ciutats de postguerra dels països del capitalisme avançat, entre 1968 i 1973, abans de la crisi fordista. Aquesta consistia en casos de gentrificació concrets i esporàdics, incentivada pels poders públics locals a través de la inversió en els centres urbans sota el discurs de la necessitat de contrarestar el declivi econòmic del mercat privat i per tal de crear un bon clima per al negoci immobiliari (Lees, Slater, i Wyly, 2008). Aquest procés va tenir lloc als barris de les majors ciutats del nord-est dels EUA, Europa Occidental i Austràlia, com ara al Greenwich village, Nova York; a Glebe, Sydney; a Islington, Londres; o a Society Hill, Filadelfia.

La segona onada de processos de gentrificació va emergir entre els anys 1978 i 1988. Aleshores, ja no era un fet aïllat, sinó que cada vegada formava més part d'un procés de reestructuració urbana, més gran i més integrat. Ja no era que una classe alta decidís reinvertir en un

La plaça d'en Coll, a Sa Gerreria, farcida de terrasses per al consum dels turistes.

barri degradat, sinó que aquesta estratègia passaria a ser l'opció residencial de les classes mitjanes (Smith, 1996). Aleshores, la gentrificació es consolidava com a un procés de canvi urbà i s'expandia geogràficament. Cal tenir en compte que en aquests moments es començaven a implantar les polítiques neoliberals i que això representaria un canvi del paper de les ciutats en les lògiques d'acumulació. Alguns dels casos més significatius de la gentrificació de l'època són als barris de Nova York de Soho, Tompkins Square Park i Lower East Side.

Des de principis de la dècada de 1990, la gentrificació ha esdevingut una estratègia urbana global

Des de principis de la dècada de 1990, amb la tercera onada, la gentrificació ha esdevingut una estratègia urbana global. Encara que en aquesta època hi hagi seguit havent processos de les mateixes característiques que en les onades anteriors (com per exemple el cas de sa Gerreria a Ciutat), el fet diferencial consisteix en una reestructuració del procés en si mateix a través de la innovació en les formes espacials (nova construcció de barris residencials o de zones comercials, noves aliances entre promotors privats i el govern local, etc.). Per tant, el terme ja no és només usat per esmentar processos ocorreguts en els espais centrals de les ciutats, sinó també fins i tot en zones de nova construcció anteriorment deshabitades com els resultants de reconversions industrials o la conversió d'antigues oficines en habitatges. En aquest sentit, s'estableix un altre dels debats més contemporanis sobre el tema de si la nova construcció és o no gentrificació per no implicar un desplaçament social. Així, s'ha procedit a redefinir el mateix sota el terme new build gentrification, una conceptualització estesa a àrees en desús de les ciutats (àrees industrials o portuàries abandonades) com el London Riverside (Davison, 2005). A inicis de la dècada dels noranta també s'ha parlat de supergentrificació, una evolució del fenomen en què

els espais que ja han estat objecte de gentrificació en dècades anteriors, tornen rebre inversions intenses per al consum d'executius financers que han fet fortuna: els "super rics". Un exemple és a Brooklyn Heights (Lees, 2003)

Però quina relació hi ha entre la gentrificació i el turisme? Per què el turisme necessita la gentrificació, i la gentrificació el turisme? Doncs perquè la gentrificació és una de les estratègies del màrqueting urbà de l'urbanisme neoliberal per atraure inversions estrangeres i turístiques. Sense gentrificació no hi ha màrqueting urbà, sense màrqueting urbà no hi ha èxit en la jerarquia urbana global, i sense un bon posicionament en aquesta jerarquia, no hi ha atracció ni de fluxos de capital ni turístics.

Per entendre aquest fenomen cal veure el sentit que té la gentrificació en l'urbanisme neoliberal. Dins l'escenari global postfordista, les ciutats han esdevingut els espais centrals de disseny d'estratègies políticoidològiques i han anat agafant un nou rol econòmic i una nova forma de govern. Les ciutats, doncs, pretenen assolir aquest nou rol a través del que s'anomena urbanisme neoliberal, una reformulació de l'urbanisme que, tot produint espai urbà en coherència amb els processos globals de reestructuració econòmica, té per objectiu assolir l'èxit en el context d'una xarxa urbana mundial jerarquitzada i marcada per la competitivitat (Smith, 2002).

Aquest nou rol econòmic va lligat a la necessitat d'un nou tipus de governança

El nou hotel de quatre estrelles a Sa Gerreria ha accelerat el procés de gentrificació del barri.

urbana, pròpia també de l'urbanisme neoliberal, que s'ha de dur a terme mitjançant l'aplicació de criteris polítics d'eficàcia i eficiència que classifiquin les ciutats en jerarquies d'acord amb criteris de competitivitat econòmica (González Ceballos, 2007). Cada vegada es gestionen més les ciutats com si fossin negocis i els agents privats s'incorporen a la presa de decisions. És a dir, cada vegada més els "governos locals es comporten com a promotors urbans" (González Ceballos, 2007:10).

Amb la consolidació d'aquests rols s'han anat constituint les ciutats emprenedores (Harvey, 1989). En aquest sentit, "les noves funcions d'aquestes ciutats esdevenen la promoció i el màrqueting, l'atracció d'inversions, la millora dels avantatges competitiu i l'impuls de la creació de nous negocis des de dins de la mateixa localitat" (González Ceballos, 2000:4). Davant aquest escenari urbà plantejat a nivell global, els governs locals han hagut de trobar respostes per tal d'inserir-se en les lògiques sistèmiques i així procurar que la ciutat segueixi el camí de l'èxit. L'adopció d'unes polítiques urbanes d'aquesta lògica responen al que s'ha anomenat el gir empenedor, és a dir, el reajustament de les pràctiques de governança per les quals els governs locals adopten regulacions que faciliten l'extracció de plusvàlues. Aquest gir és el que ha patit Palma a partir dels anys noranta, amb el projecte Urban com a punt de partida, que donaria lloc a la gentrificació de sa Gerreria.

Així en el cas de les ciutats com Palma, les estratègies de gentrificació permeten la conversió de l'espai urbà en zones de consum i d'oci atractives per al turisme

Finalment, val a dir que en analitzar els processos urbans de transformació políticospacial resulta essencial entendre que, malgrat els processos hegemònics, cada ciutat té la seva via d'inserció en les transformacions neoliberals urbanes i que les formes de la competitivitat s'han construït entorn d'elements particulars a cada indret. Així en el cas de les ciutats turístiques, com és Palma, les estratègies de gentrificació permeten la conversió de l'espai urbà en zones de consum i d'oci atractives pel turisme, sense les quals els espais no podrien escalar en la jerarquia global, i per tant, no serien tan tractores del turisme.

Nota de la redacció: les referències bibliogràfiques d'aquest article les podreu consultar a la pàgina web del diari Tot Inclòs: <http://totinclos.noblogs.org>. Degut a la manca d'espai ens ha estat impossible publicar-les. Demanam disculpes a l'autora.

La mercantilització i banalització de la ruralia mallorquina a través de l'agroturisme

Un mercat exclusiu a l'ombra d'un garrover i a la vora d'una piscina.

Antoni Pallicer Mateu

Tothom amb un mínim de sentit crític és conscient dels diferents mals que ens ha imposat el turisme que massifica les nostres costes. Un recorregut per gran part d'aquesta ens ho diu gairebé tot: arenals sembrats de grans blocs hotelers arran de mar, els quals són espais urbans que a l'estiu celebren la gran orgia del consum i que a l'hivern mostren la seva obscura realitat. Així mateix, que milions de turistes mengin i caguin cada any a la nostra illa suposa encaminar l'illa als límits de la insostenibilitat, com ja anuncia la campanya del GOB "Mallorca cap al col·lapse".

Com passa amb la costa, també s'ha transformat fora vila en un espai destinat al consum i a l'especulació

En canvi, aquesta mala premsa que té el turisme de sol i platja entre els ambients d'esquerres contrasta amb l'acceptació de l'anomenat turisme rural.

Entre l'un i l'altre les diferències són òbvies, però el resultat, com intentarem explicar, és el mateix.

Primerament, cal reconèixer que el naixement d'aquest tipus de turisme suposà una ingènua esperança o, fins i tot, una alternativa. La idea de reformar cases de fora vila que s'encaminaven a la ruïna, de revitalitzar espais rurals amenaçats per la solitud, de donar una empenta econòmica a la pagesia, de convertir el vulgar i inconscient turisme de sol i platja en petits grups de persones que presumiblement

haviem de venir a conèixer l'essència de l'illa, era una bona aposta per qui estima Mallorca. Però la realitat que amaguen les mates i ullastres de les garrigues és una altra.

Per començar, les cases de pagès -o dels antics amos de la possessió- ara estan envoltades de jardí de revista decorativa, amb la gespa com a principal ornamentació natural, amb una piscina^[1] com a principal reclam i amb serveis i comoditats pròpies de l'hoteleria convencional. I, com que Mallorca està a la primera pàgina de les guies turístiques dels qui es poden permetre aquest luxe, la cosa agafa fua i acaba convertint-se en un gran negoci. De fet, si amb el turisme de sol i platja s'ha transformat la costa en espais destinats al consum i a l'especulació que, a la vegada, estan controlats per grans empreses, ara també passa a fora vila amb aquest tipus de turisme.

D'altra banda, la irrupció d'aquest nou negoci condemna encara més l'activitat agrícola de l'illa. Així, la principal acció econòmica de la finca que s'ha convertit en un agroturisme ja no és la producció estrictament agrícola, sinó l'explotació de les instal·lacions destinades als clients, ja que els guanys pecuniaris són molt superiors. D'aquesta manera, la feina del pagès passa de cultivar la terra a mantenir-la. L'agricultor passa a ser un jardiner, un gestor del paisatge, de la mercaderia que ha de ser comercialitzada i consumida. Així mateix, aquests tipus d'explotacions turístiques són administrades per unes poques companyies (moltes estrangeres) que controlen tots els fluxos de la clientela i que, en realitat, són els qui manen en aquest negoci, imposant al pagès o al propietari rural les seves condicions i exigències. A més, que el món

La piscina, el principal reclam de l'agroturisme mallorquí.

rural passi a ser un reclam turístic provoca la seva banalització. Per exemple, els ametllers o les ovelles no estan allà perquè han de produir ametlles o anyells, sinó perquè la seva presència és un ornament més del decorat paisatgístic que es ven. Igualment, com podem observar, històriques cases de possessió, que han donat el topònim de la zona, s'han convertit en autèntics hotels amb estètica per res integrada al medi, amb oferta de restaurant de luxe i per més inri amb productes ecològics de la petita horta que cultiven.

L'agroturisme no és una alternativa real a un món rural que necessita productors i no gestors del paisatge

Així les coses, entenent els espais agrícoles com a territoris que produeixen els aliments que necessita la societat, i a l'agricultura com l'ofici primari i suprem de la humanitat, l'agroturisme no representa una alternativa real al món rural i, ni molt manco, una revitalització d'aquest, idò la seva funció no és la primera sinó la que hem esmentat abans, fet que provoca la mort de la pagesia tal com s'ha conegut històricament. Conseqüentment, l'agroturisme també ha d'estar en el punt de mira de qui vol combatre la conversió de Mallorca en una colònia exclusiva de les classes altes i mitjanes d'Europa.

Notes:

[1] A Mallorca ja hi ha gairebé 20.000 piscines (Ivan Murray, 2010). I estam envoltats de mar!

El turisme residencial

Quan l'alternativa turística a l'hoteleria significa més destrucció i especulació.

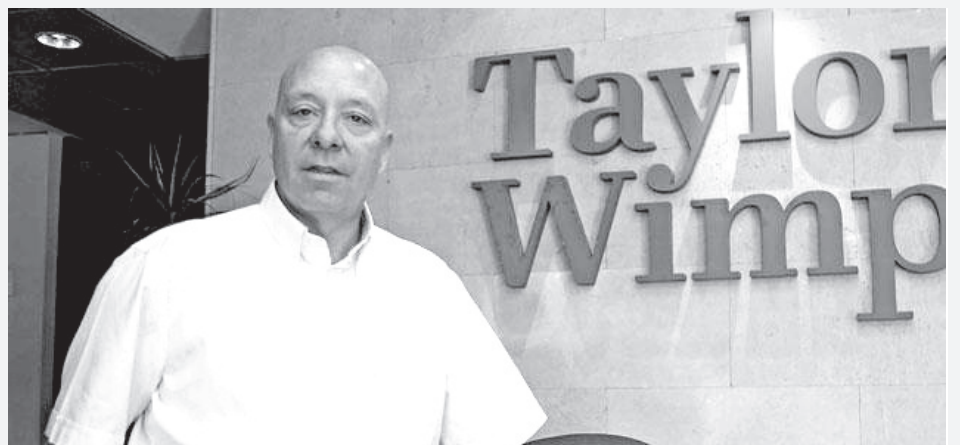
El turisme residencial en aquests darrers anys ha generat gairebé la total urbanització de la nostra costa i de fora vila, tacant de gris, verd i blau el nostre territori a base de ciment, gespa i piscines.

Un turisme discret, que no ve amb autocar, que no va a les platges ni a les discoteques, sinó a residencials d'apartaments o als molts xalets que s'han construït pensant en aquest mercat. De fet, aquest sector s'està consolidant com l'alternativa turística a l'hoteleria convencional, per la qual cosa l'estiu passat va entrar en competència directa amb la patronal hotelera que va haver de forçar el Govern Balear a aprovar una Llei de Turisme Residencial que protegeix els seus interessos. Per demostrar la força del sector i la seva oposició a la reacció dels hotelers, el president de l'Associació de Turisme Residencial, Joan Estarellas, el dia 10 d'agost de 2013 afirmava a Mallorcadiario.com que "Hay cerca de un millón de apartamentos en Mallorca que son fuente de ingresos debido a esta actividad. Calculamos unos 1.100 euros de beneficio al mes por cada piso. ¿Este es el dinero que quieren dejar de mover y repartir?" Tot un fatal exemple sobre el concepte d'economia i societat que vol aquesta gent.

A més, a causa de la present crisi, entre la gent està agafant més força la idea de reforçar aquest tipus de turisme. Així, famílies que amb la desbocada bonança econòmica prèvia a la crisi s'havien construït un xalet o xibiu al camp o a zones costaneres amb la intenció de gaudir-los ells, ara a causa de no poder mantenir-los o d'acabar de pagar-los, han passat a llogar-los a aquests turistes. Fins i tot, en els mesos d'estiu s'arriba a llogar la primera i única residència amb la intenció d'aconseguir uns ingressos extra que ajuden a arribar millor a finals de mes.

Tot això és ben legítim i comprensible, i seria normal i acceptable en una situació de

turisme de baixa intensitat, però en l'actual situació de brutal massificació turística és una mostra contundent de la dependència del turisme (del ric del nord) a la qual hem arribat. Així les coses, la gent que vol viure o construir una societat justa i en harmonia amb el seu medi natural no pot tolerar aquesta "alternativa" econòmica de venda i lloguer del nostre territori. Una economia només enfocada al turisme que ens condemna als treballs precaris relacionats amb aquest sector, a la desigualtat econòmica, a la dominació política i econòmica de la indústria turística i a la destrucció i banalització del nostre medi natural.

Empreses com aquesta aposten pel turisme residencial a Mallorca.

Mapa dels nous conflictes territorials derivats del turisme

El capital continua destruint les nostres Illes per tal d'atreure més turistes i augmentar els seus beneficis.

Declaracions d'Interès Autonòmic.

Illes Balears

1 Les declaracions d'interès autonòmic són una figura dissenyada per la Conselleria de Turisme en temps d'Unió Mallorquina al Pacte de Progrés, essent Miquel Nadal el conseller. Aquesta "distinció" afavoreix projectes d'obres i d'urbanització en un exercici clientelar exemplar. Els governs autonòmics, del Pacte i del PP, han beneït amb aquest sagrament dos projectes d'urbanització a Magaluf, un camp de golf a Son Bosc (Muro), un equipament comercial i esportiu, el Centre Internacional de Tennis Rafel Nadal a Manacor, l'accés al dic de Son Blanc (Ciutadella), la construcció d'hotels de luxe de la cadena Blau Hotels amb un camp de golf a Sa Ràpita (anomenat Mirador d'Es Trenc, Campos) i de la cadena Hyatt a Canyamel (Capdepera). Aquesta mena de projectes turístics de luxe i la "reconversió turística", de l'estil de la que s'està fent a Magaluf, implica la segregació socioespacial de la gent que empra les platges, amb concessions del domini públic per fer "beach clubs" més cars que limiten l'ús públic a l'estil del que han après a fer els hotelers en les seves aventures als països empobrits.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Segon Cinturó. Ciutat. Mallorca

4 Els projectes d'ampliació de viari afavoreixen, més que a ningú, a les empreses constructores d'obra pública. Satisfer la seva voracitat insaciable suposa l'endeutament del territori (i de les administracions públiques), i més creixement urbanístic, ja que sol precedir a les obres de transport terrestre. Aquests projectes són de l'estil dels més impactants de les darreres legislatures (com les autopistes de Jaume Matas, Maria Antònia Munar, Pere Palau, etc). El segon cinturó implica la destrossa definitiva de l'entorn més rural de Palma: 15 km de longitud per 24 metres d'amplada de la calçada (més les vies de servei), 253 Ha d'asfalt, 14 ponts i 30 enllaços no previstos en el Pla de Carreteres, 142.286 vehicles diaris, més de 150 finques rurals de l'entorn de Palma destruïdes, expropiació i demolició de més de 20 cases... i tot això sense representar una verdadera solució a la problemàtica dels accessos a Palma.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Ampliació del Port de Palma. Mallorca

7 El projecte de megaport de Palma de l'Autoritat Portuària de les Balears pot suposar l'increment d'una extensió del port de 44 hectàrees de molls i de 100 hectàrees de làmina d'aigua per instal·lacions portuàries que promouran més aflluència de grans creuers i trànsit de mercaderies, empitjorant la insostenibilitat de la nostra economia. Aquesta mena d'ocupació del domini públic marítim i terrestre es dona també a d'altres projectes d'ampliació com a El Toro (Calvià), el Molinar (Palma), etc.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Dessaladores. Illes Balears

2 Les dessaladores construïdes amb doblers públics, en part provinents de fons europeus de la UE, no funcionen per l'encariment de l'energia, ja que la producció d'aigua potable en base a aigua de la mar exigeix un consum elèctric elevat. La producció de l'energia elèctrica, en base a combustible fòssil (gas-oil, carbó, fuel..) té greus inconvenients ambientals: emissions a l'atmosfera de diòxid de sofre i diòxid de carboni, causants de l'efecte hivernacle i de la pluja àcida respectivament, i per tant del canvi climàtic. La dessalació suposa un cost energètic 4 vegades superior a les polítiques d'extracció o reutilització, així com 4 vegades més emissions de CO2. Andratx, Son Ferrer, Alcúdia i Ciutadella en són exemples d'aquesta tudada de doblers per satisfer les empreses concessionàries.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Autopista Lluçmajor-Campos. Mallorca

5 El nou tram d'autopista que es vol construir tindrà una longitud de 9,2 Km. I costarà uns 45 milions d'euros. Concretament s'iniciarà allà on acaba l'autopista de Lluçmajor i s'aturarà a la rotonda de Can Blai a Campos. Afectarà a 51 hectàrees de territori. S'expropiaran 209 finques. Tindrà una amplada general de 50 metres. Però, a certs redols l'amplada es dispararà fins a 300 metres. Es preveuen fer dos ponts elevats amb una rotonda a cada banda. Aquests dos ponts es faran a una distància de 2,5 km. Afectarà a barraques de roter, safarejos, avencs i coves. S'endurà per davant 18 cases de les quals 2 són primera residència. S'hauran d'extreure 177.000 metres cúbics de terra d'altres llocs de Mallorca per omplir els clots i les voreres. I tot perquè el Consell de Mallorca estima un increment del trànsit d'un 1% entre 2013 i 2016. I que a partir d'aquest any s'anirà reduint fins el 2027. Per si això no fos suficient, el CIM menteix i ho ven com a desdoblament.

Més informació a <https://www.facebook.com/antiautopista>

Urbanització de Muleta. Sóller. Mallorca

8 Muleta a Sóller i d'altres parcel·lacions i urbanització il·legals es volen "rescatar" amb legislació i planejament urbanístic "ad hoc". La Conselleria d'Ordenació del Territori ha promogut nova legislació per legalitzar urbanitzacions i edificacions il·legals, que són "zombis urbanístics" d'altres temps.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Incineradora de Son Reus. TIRME. Mallorca

3 TIRME amplià la capacitat d'incineració de Son Reus fa pocs anys, amb el vist i plau de Consell de Mallorca. La crisi ha fet minvar la generació de residus a incinerar i TIRME no guanya el que esperava amb la nova instal·lació. El Consell de Mallorca va decidir iniciar els tràmits per a la importació de residus d'altres indrets d'Europa per cremar a la incineradora de Son Reus, intentant compensar així el negoci de l'empresa TIRME, que té la concessió del servei públic de gestió de residus, amb una capacitat d'incineració sobredimensionada: pot cremar 700.000 tones de residus quan ara no arriba a 400.000 tones. Amb la tarifa més cara de tot l'Estat, es paguen la construcció d'aquestes infraestructures i el procés d'incineració dels residus, en un sistema en el qual quan més reciclam o menys residus generem, TIRME més ens cobra per incinerar! La lògica de TIRME i del Consell de Mallorca és un sense sentit ambiental i econòmic per a la societat.

Més informació a <http://novolemserelfemerdeuropa.wordpress.com>

Construcció d'un nou hotel a Canyamel. Capdepera. Mallorca

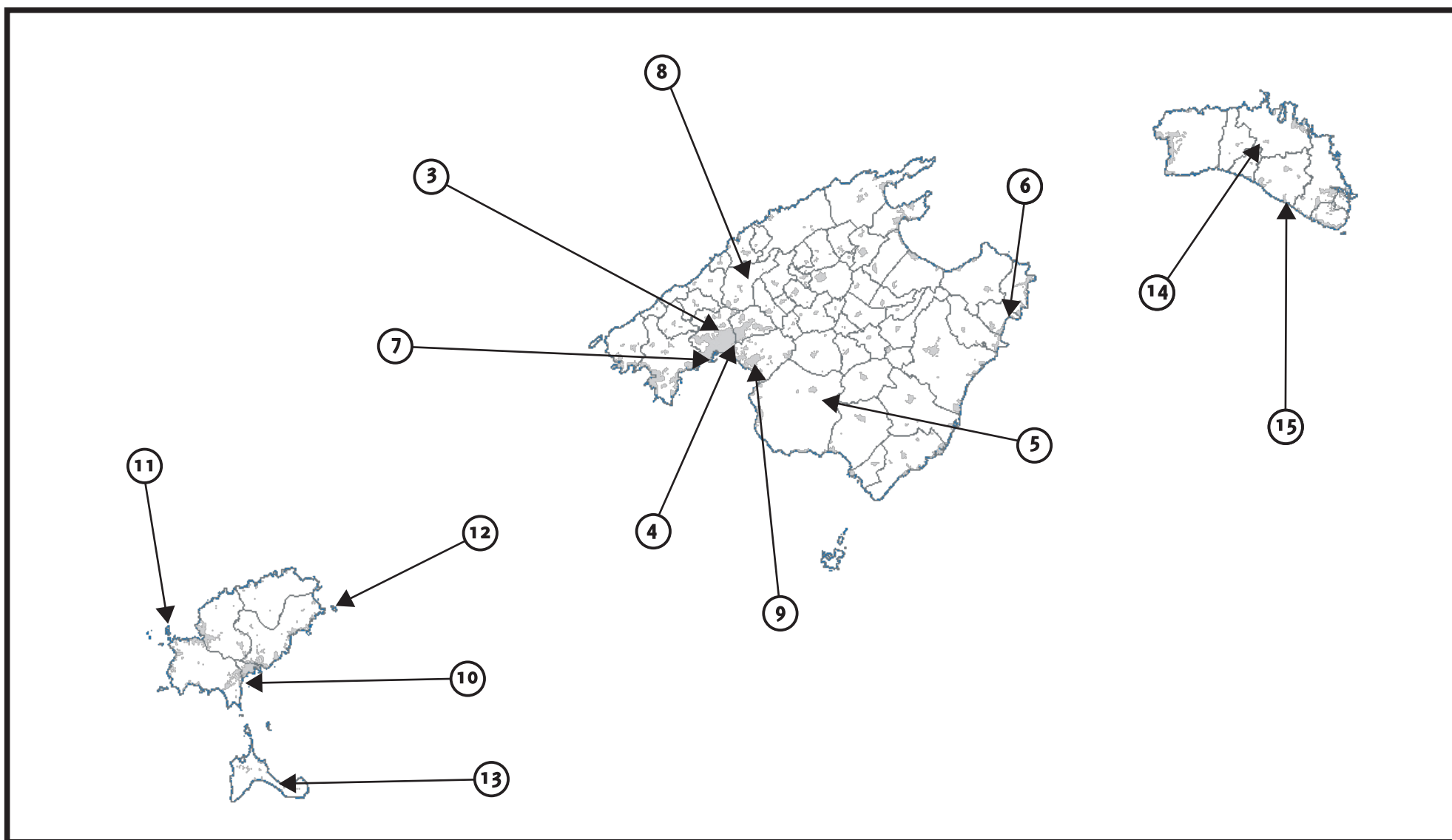
6 Canyamel és un entorn litoral ben conservat al que s'està construint un complex hotelier amb capital qatarià per a la cadena hotelera Hyatt. Tindrà dos sectors de sòl urbanitzable de 40 Ha d'extensió. Més d'una Ha envaeix l'Àrea Natural d'Especial Interès del Cap Vermell, amb denúncies, expedients i negligències de les administracions públiques per donar-li continuïtat a la destrossa territorial. Tot i això, bona part de la classe política hi està d'acord, perquè segons ells donarà feina.

Més informació a <http://www.gobmallorca.com/mallorca-cap-al-collapse.html>

Construcció d'una gran superfície comercial a Ses Fontanelles. Ciutat. Mallorca

9 Ses Fontanelles és la darrera zona humida que li resta a Palma, amenaçada per la construcció de macrocentre comercial amb un Pla Parcial de 32 Ha. La platja de Palma no necessita més urbanització, ni Palma més grans superfícies comercials.

Més informació a <https://www.facebook.com/sesfontanelles>

Eivivegas. Platja d'en Bossa. Sant Josep de sa Talaia. Eivissa

10 Continuació de la urbanització iniciada als anys 80 al marge de la legalitat pel grup Matutes. Actualment la zona està catalogada com Àrea de Protecció Territorial de Costa. Pretén ara convertir-se en el sùmmum del tot inclòs davant la platja: allotjament, discoteques, restaurants, camp de golf i macrocentre comercial. Tot per què els clients no surtin i sempre gastin allà mateix. L'ampliació es vol realitzar damunt sòl rústic i en part sobre l'àrea perifèrica de protecció del Parc Natural de Ses Salines, incomplint tota la normativa territorial existent. El grup promotor ha demanat l'aprovació de disposicions legals a mida.
Més informació a <http://es.scribd.com/doc/124543868/PlanExcelencia-001-pdf>

Hotel a sa Conillera. Sant Josep de sa Talaia. Eivissa

11 Promogut pel grup empresarial Matutes. Pretén la conversió del far de l'illot de sa Conillera en un hotel de luxe. L'illot es troba actualment catalogat com Reserva Natural i està prohibit el desembarcament no autoritzat amb la finalitat de preservar els seus valors naturals. Es troba inclòs a la Xarxa Natura 2000 de la UE com a LIC (Lloc d'Interès Comunitari) i ZEPA (Zona d'Especial Protecció per les Aus). El projecte concret no s'ha fet públic ni s'ha iniciat formalment la seva tramitació, però s'ha reconegut que una versió del mateix circula pels despatxos del Govern (per preparar una norma a mida?). Per fer-lo possible s'hauria de modificar el PORN (Pla d'Ordenació del Recursos Naturals) de la Reserva Natural i l'afectació per la Llei de Costes.
Més informació a <http://www.gengob.org/>

Tagomago. Santa Eulària des Riu. Eivissa

12 L'explotació turística de l'illot de Tagomago per part de societats propietat de Matias Khün amenaça també els valors naturals d'aquest illot (LIC i ZEPA). La propietat inclou una mansió que ha estat il·legalment ampliada i reformada que s'ofereix per estades turístiques i festes privades. Disposa d'un heliport que també s'empra il·legalment. Es pretén la conversió del far de l'illa en un Spa, projecte que la CBMA (Comissió Balear de Medi Ambient) ha informat favorablement com a punt d'observació d'aus a una "fundació". Consta també d'una edificació a la vorera del mar que es pretén obrir com a beach club de luxe, així com punts de fondeig il·legals (paradoxalment, tan el beach club com els fondejos han estat informats favorablement per l'ajuntament). Tot i les il·legalitats comeses no s'han aturat mai les obres ni les activitats.
Més informació a <http://www.gengob.org/>

Noves construccions de xalets dins ANEI. Formentera

13 Tan a la Pitiüsa major com a Formentera un dels principals problemes ha estat i és la construcció de grans xalets dins àrees naturals d'especial interès (ANEI). Es tracta de mansions per a segones residències de gent molt rica. Concretament a Formentera s'han denunciat un total de 19 llicències dins ANEI. Alguns dels promotors són el propietari de la marca de roba MANGO (Isak Andic) i de l'empresa constructora FERROVIAL (Rafael del Pino).
Més informació a <http://www.elmundo.es/baleares/2013/10/24/5268e4d50ab740c92a8b4583.html>

Ampliació de la carretera Ciutadella-Maó. Menorca

14 El Consell Insular aborda una intervenció sobre la carretera principal de l'illa, de Maó fins a Ciutadella. El primer tram, entre Maó i Alaior, ha generat molta polèmica per la incorporació de grans rotondes de dos pisos que s'han dibuixat després d'elegir un projecte guanyador que no les contemplava. L'efecte que pot provocar sobre el paisatge de l'illa un model de carretera amb enllaços de doble nivell cada 2,5 Kms ha fet alçar les alarmes de gent d'un ampli espectre ideològic. A hores d'ara es manté una campanya ciutadana permanent sota el lema Així No. El projecte del primer tram ha estat recorregut als tribunals de justícia. Una iniciativa de micro mecenatge va permetre recollir els diners necessaris en manco de 48 hores. S'ha enregistrat una cançó, amb videoclip i amb la participació del cantant Cris Juanico, que posa veu a la campanya i que la gent s'està posant com a melodia al mòbil.
Més informació a <http://www.gobmenorca.com/save-menorca/#catala>

Norma Territorial Transitòria. Menorca

15 El Pla Territorial Insular (PTI) de Menorca és el principal instrument que ha permès frenar nous creixements urbanístics a la costa o al sòl rústic. Però els interessos especulatius van aprofitar la crisi econòmica durant la darrera campanya electoral per crear un missatge de relació entre crisi econòmica a Menorca i el PTI. La Llei de Mesures Urgents de 2012 que va impulsar Gabriel Company dona cobertura a una figura inèdita anomenada Norma Territorial Transitòria, la qual permet desplaçar articles del PTI i donar aprofitament urbanístic directe sense haver d'esperar l'adaptació dels planejaments municipals i amb només 20 dies de participació ciutadana. Aquesta norma, a una passa d'aprovar-se inicialment, pot posar en perill el sòl rústic i els espais emblemàtics de Menorca. S'entreveu una polèmica important.
Més informació a <http://www.gobmenorca.com/save-menorca/#catala>

ha estat el-laborada per:
 (ca), **Neus Prats (GEN-GOB),**
 (as (Plataforma Antiautopista de Campos).

La marginació de la pagesia

Un procés inherent al desenvolupament turístic.

Miquel Villalonga Maimó

Ningú pot negar que el desenvolupament de l'economia turística a societats de base camperola provoca ràpidament la marginació de l'activitat pagesa, Mallorca és un bon exemple. La condemna a l'obsolescència de la pagesia ha afectat directament la cultura, l'economia i els entramats socials de la població, passant d'un model social rural que sense mitificar-lo destinava moltes energies a l'autoabastiment, a un model capitalista, urbà i consumista, amb totes les desigualtats i el malbaratament de recursos que implica. Al principi l'augment de la renda per a una part important de la població va crear un emmirallament de falsa abundància que amagava el pitjor d'aquest procés devastador.

De totes formes, i a pesar del repetitiu discurs institucional a favor de l'optimisme turístic, popularment es comença a percebre que caminem cap a un precipici, i que la maximització dels beneficis i l'ocultació dels costos derivats de l'activitat turística no pot durar més. El monocultiu turístic ens ha situat a uns nivells d'insostenibilitat brutals i cada cop és més evident que la desigualtat social és un dels pilars de l'activitat terciària. Per això és un bon moment per a debatre com afrontem aquest desgavell i quin paper pot jugar l'agricultura en la construcció d'una societat justa i sostenible que no depengui de l'allau de milions de turistes.

Els efectes del turisme al camp

Encara que les conseqüències del turisme sobre l'agricultura són inabordables per aquest article, parlaré de tres factors, imprescindibles per a l'activitat agrària, que són claus per entendre la ràpida i en molts casos irreversible problemàtica que el turisme ha causat a l'agricultura: la gent, la terra i l'aigua.

L'especulació urbanística situa els preus de la terra en uns nivells completament inassolibles per l'activitat agrària

En primer lloc, el traspàs de població del camp al turisme és trepidant des dels anys seixanta, la població activa al sector primari s'ha reduït de forma alarmant. Això ha provocat un trencament generacional difícil de superar si tenim en compte que la transmissió de sabers populars d'una generació a una altra és bàsica pel desenvolupament de les petites explotacions. Paral·lelament, l'entrada al mercat globalitzat ha produït que tan sols les grans explotacions puguin afrontar la competència, aprofitant-se fins al màxim d'un nou actor del camp, la mà d'obra migrant, un esglaó per davall dels mallorquins en la jerarquia internacional de treballadores.

Sant Jordi, de regadiu a perifèria.

En segon lloc, l'especulació urbanística situa els preus de la terra en uns nivells completament inassolibles per l'activitat agrària. La colonització immobiliària del territori és total, es distingeixen tres fases clares d'aquesta onada constructora: la primera als anys seixanta produeix la urbanització intensiva de les primeres línies de costa. La segona s'inicia als anys vuitanta amb una tímida protecció dels paratges verges que han sobreviscut a la primera fase. Finalment la tercera fase aranca als anys noranta i afecta directament als terrenys rústics, aquesta darrera etapa ha estat la que més ha canviat la fisonomia del camp, ja que ha suposat la construcció d'una multitud de xalets, agroturismes, i segones residències.

En tercer lloc, l'ús recreatiu de l'aigua propi de l'economia turística sobretot a través de camps de golf, piscines, i regs de jardins ornamentals i gespes, ha situat els nivells de consum molt per sobre dels recursos disponibles a l'illa. A més molts dels trets culturals d'aprofitament de l'aigua que tenia la cultura agrària han estat menyspreats sense pensar-ho dues vegades: albellons destrossats per carreteres i autopistes, abandonament de l'horticultura de secà, malbaratament de l'aigua de pluja, etc. La proliferació de piscines contrasta amb la situació degradada de la zona de regadiu pot ser més important de l'illa, el pla de Sant Jordi, totalment afectat pel creixement urbanístic de la perifèria de Ciutat: dipòsits d'hidrocarburs, aeroport de Son Sant Joan, grans superfícies, etc.

No és casualitat que molts foravilers assenyalin l'entrada a l'Unió Europea l'any 1986 com la data de defunció de les petites agricultures mallorquines

La necessitat d'un nou paradigma rural

La situació en que ha quedat el camp després de més de mig segle de monocultiu turístic i agroindústria, renegat a una posició merament paisatgística i romàntica o font de negoci d'uns pocs cacics, fa més que necessari un canvi de paradigma que ja es comença a intuir.

El conflicte existent entre dues formes

generals d'entendre el futur de l'agricultura ens situa al centre de la discussió. Per una banda tenim el model de l'agroindústria neoliberal, segons el qual cada territori s'ha d'especialitzar en les activitats que li proporcionin avantatges comparatius sobre altres zones del planeta amb l'objectiu d'integrar-se a una economia globalitzada. I per altre banda tenim el model de la sobirania alimentària i la justícia social, una agricultura pensada per al consum local amb una base cooperativista i articulada a través de petites produccions.

El model neoliberal, venut als pagesos en forma d'avenços tècnics, amaga una ideologia molt concreta que beneficia als grans empresaris. La lògica d'aquest model és que la prioritat de l'agricultura ha de ser el cultiu de productes substituïbles per als mercats oportuns. Per això és requerit l'ús intensiu de la terra, l'ús de productes químics i de llavors transgèniques, maquinària pesada, etc. La incentivació de la producció per a l'exportació promou la venda de productes per davall els costos de producció, estratègia que fa inviable les economies locals.

L'entrada de l'agricultura a la globalització és aprofitada per aquells empresaris més ben posicionats i amb més influència. A Mallorca per exemple comptem amb empresaris de tradició franquista com Antoni Fontanet, especialitzat en l'especulació cerealística, o de façana democràtica, com els germans Company, amb forta influència a l'administració, molt útil dins una agricultura completament subvencionada. I és que les ajudes són atorgades principalment per tres empreses de capital públic i privat, FOGAIBA, IBABSA i SEMILLA. No és casualitat que molts foravilers

assenyalin l'entrada a l'Unió Europea l'any 1986 com la data de defunció de les petites agricultures mallorquines. En definitiva el model agrari capitalista ens ha conduït a la concentració empresarial del camp, a un nou caciquisme i a l'abandó de les petites explotacions.

Per sort ens arriben algunes bones notícies en sentit contrari. La consolidació a Mallorca del moviment agroecològic avança. Cooperatives com, Això és vida, Ecoxarxa, Coanegra, l'organització APAEMA, i d'altres moltes iniciatives demostren que l'empenta d'aquest moviment és forta. Les seves propostes són clares: producció ecològica, economia local i relacions horitzontals. Paradoxalment el producte ecològic també ha entrat de ple a l'economia capitalista, fet que fa molt interessant el mercat per empresaris oportunistes que tan sols busquen el benefici econòmic o gaudir de la seva pròpia possessió moderna, al marge de cap canvi social. Un exemple significant a Mallorca el trobem amb la finca es Fangar, situada entre Felanitx i Manacor, 500 quarterades íntegrament de producció ecològica i propietat del magnat alemany Eisenman, propietari també de la robòtica de fabricació de la imponent Mercedes Benz.

És fictici xerrar de sobirania alimentària si rebem 10 milions de visitants a l'any

Aquest context obliga al moviment agroecològic a mantenir un debat viu i constant sobre les passes a seguir. Evidentment l'ecologisme per si sol no basta per a capgirar les lògiques desiguals del capitalisme. Per acabar vull reivindicar algunes línies d'aquest debat a vegades oblidades i que, juntament amb la sostenibilitat ecològica, són imprescindibles alhora de construir un moviment agroecològic rupturista. Crec que és necessari pensar com podem construir una economia local i popular coherent més enllà dels petits grups de consum, en segon lloc crec que s'ha de debatre sobre com podem afrontar el monocultiu turístic des del món rural ja que no és possible ni la col·laboració ni mirar a una altre banda, és fictici xerrar de sobirania alimentària si rebem 10 milions de visitants cada any, i finalment com podem garantir l'accés a la terra a nous projectes transformadors.

Antoni Fontanet i Obrador: amo i senyor del camp mallorquí.

L'exploitació laboral a l'Hostaleria

Els grans guanys empresarials contrasten amb unes condicions laborals molt precàries.

Víctor Cornell

Actualment els sindicats CC.OO, UGT i USO estan negociant el nou conveni de l'hostaleria a les Balears. Unes negociacions que pareix que han entrat en una dinàmica immobiliària. Segons els sindicats, la patronal vol aplicar una política de grans guanys i baixos costos. Més explotació laboral a un sector on les condicions laborals sempre han estat precàries. Amb la nova legislació impulsada pel Govern de l'Estat, la ultra-activitat dels convenis desapareix. Això vol dir que si un conveni caduca i és denunciat per una de les parts, aquest no es prorroga fins que es firmi un de nou, com ocorria fins ara, sinó que s'aplicarà el conveni d'àmbit superior o directament l'Estatut dels Treballadors, el que a la pràctica es tradueix a condicions econòmiques i socials molt inferiors a les actuals. Per tant, estem davant d'un conflicte ja d'entrada viciat. Per què han de negociar els hotelers si no tenen res a guanyar? Per la seva part, els sindicats ja han anunciat un dia de vaga, concretament el pròxim 20 de juliol, com si amb un dia de vaga es pogués superar l'immobilisme de la patronal.

Però bé, deixant de banda l'actualitat periodística, les condicions laborals al sector de l'hostaleria, com diem, mai han estat bones. Estem davant d'un sector on tota la legislació ha estat creada per augmentar els beneficis dels hotelers i, concentrant l'activitat en uns pocs mesos, els més rentables. Això significa infinitat d'hores extres, torns que varien cada dia, disponibilitat absoluta, baixos salaris i un llarg i trist etcètera. La màxima de majors beneficis millors condicions laborals no sempre es compleix, i l'hostaleria n'és un bon exemple. Estem davant d'un sector on es varen aplicar, ja fa temps, les polítiques neoliberalistes que actualment estan tan de moda. I això mereix un anàlisi més profund.

Els poders polítics al servei de les patronals hoteleres.

Els Fixes Discontinus, els contractes estrella a l'hostaleria

Uns dels primers contractes laborals adaptats enterament a les necessitats dels empresaris ha estat el contracte fix discontinu. Un contracte on, tot i tenir la condició de fix, els treballadors només fan feina uns mesos a l'any i la resta, o estan en situació d'atur malvivint sense feina, o fent feina a un altre lloc.

Aquesta liberalització enfocada a fer que els empresaris puguin acotar la temporada només als períodes on els beneficis siguin més importants, és a dir, a la

temporada alta, i conservar aquells treballadors que més els interessa, ha estat venuda fins ara com una conquesta social. Els treballadors ja saben que cada any podran fer feina a l'estiu, sense adonar-se que darrere d'aquesta suposada estabilitat, s'amaga una precarietat escandalosa.

I el temps ha posat les coses al seu lloc. Amb l'arribada de l'edat de jubilació, molts treballadors han vist com les seves pensions no arriben al mínim exigible o directament han estat molt baixes. Amb la legislació anterior el període de carència era de 15 anys cotitzats. El que en la pràctica vol dir que, amb unes temporades que duren com a màxim 5 mesos, un treballador havia de fer feina més de 30 anys sempre que la seva jornada fos de 8 hores, ja que el càlcul es feia segons les hores treballades i no dels dies cotitzats. No és fins al 14 de març del 2013 que el Tribunal Constitucional declarà il·legal la forma de calcular els períodes de cotització i dictà una sentència on denunciava una clara discriminació, contrària a la mateixa Constitució, obligant així l'Executiu a reformar la norma.

A les treballadores fixes discontinues els espera una pensió de jubilació molt baixa

Amb el canvi legislatiu, que es va formalitzar mitjançant un acord entre les organitzacions sindicals CC.OO i UGT, la patronal i el Govern, s'ha millorat mínimament aquesta greu situació, ja que els dies cotitzats es compten enterament, independentment de les hores realitzades. Però ha arribat un segon problema, i és la baixa quantitat de les pensions, ja que és molt difícil amb els nous càlculs arribar a cobrar el 100%. Naturalment, els sindicats en aquest cas s'han presentat davant l'opinió pública com a garantistes de les condicions dels treballadors, ja que les pensions podran gaudir dels complements mínims, que per cert ja estaven establerts a l'anterior norma, i una pujada del coeficient multiplicador a l'1,5% per dia cotitzat, que és el que reclamava el tribunal Constitucional. Però les pensions seguiran sent baixes, fins i tot en alguns casos per davall de les pensions no contributives.

Les llargues jornades i els baixos salaris

A l'hostaleria, per treure diners s'han de fer hores extres, unes hores que normalment es paguen en negre i per tant no cotitzen. Els salaris al sector no són gaire alts, o no tan alts comparats amb els guanys empresarials; només fa falta comparar el conveni de les Balears amb el de Biscaia, que no és que sigui una zona extremadament turística, per comprovar les diferències salarials. Si en un les gratificacions extraordinàries són dos, a l'altre són fins a tres, respecte als salaris base hi ha una diferència entre els 100 a 150 euros per categoria. El que ens demostra que si bé Balears és líder en turisme, no ho és

Les cambreres de pis han de suportar ritmes de treball extenuants.

en condicions laborals.

Pel que fa a les hores treballades, l'actual conveni de les Balears permet la realització de fins a 9 hores diàries, amb la possibilitat d'augmentar-les amb un descans de 12 hores entre jornada, que pot disminuir fins a 10. Quan les jornades siguin continuades es tindrà un descans de 15 minuts si es fan més de 5 hores seguides. En cas de dinar, hi ha la possibilitat d'allargar aquest temps, però sense cobrar.

Hi ha altres exemples però no tenim espai suficient. És recomanable la lectura del Conveni actualment pendent de renovació, per donar-nos una petita idea que tot gira entorn de l'eventualitat, les temporades d'estiu i les llargues jornades. Una temporada on molts de treballadors vinguts d'altres zones de l'Estat treballen a un ritme frenètic per poder treure suficients diners per cobrir tot l'any.

El sector de l'hostaleria és el millor exemple per refutar la màxima neoliberal que sentència que a majors beneficis empresarials, millors condicions laborals

Les empreses de l'Aeroport

Estem en un moment de gran conflictivitat a la indústria auxiliar del Sector, sobretot a les que estan relacionades amb el transport dels turistes, ja siguin els treballadors de l'Aeroport o la important flota d'autobusos de l'illa. En el cas de l'aeroport, on la majoria dels treballadors són eventuals o fixes discontinus, les hores treballades solen ser molt poques i les jornades molt canviants, fent hores nocturnes, o torns de dues o tres hores a les primeres hores del matí. Actualment AENA, que és qui gestiona l'aeroport, té una política d'externalització a baix preu, és a dir, que les empreses que subcontracten han de reduir la part de despeses de personal perquè siguin rendibles o guanyar suficients diners. Això provoca, encara més, una situació de precarietat, en part provocada per la mateixa AENA que sap perfectament el cost d'una activitat que havia realitzat fins ara a un cost major.

Això contrasta amb els importants guanys que acumula any rere any aquesta empresa. Només l'any 2012, l'aeroport de Palma de Mallorca aportà a les arques d'AENA més de 75 milions d'euros nets i el d'Eivissa 7 milions, sent el de Palma l'aeroport més rentable de tots els de l'Estat.

AENA ha posat en marxa una política d'externalització a baix preu: que les empreses que subcontracten han de reduir la part de despeses de personal

Quant a les empreses d'autocars, la cosa no està millor. Les jornades laborals són molt llargues, d'entre 9 i 11 hores. Naturalment no són de temps al volant, ja que els recorreguts a Mallorca no són llargs, a part que seria il·legal i tots els autobusos tenen tacògrafs, però la majoria del temps els treballadors estan a expenses de l'empresa, fent normalment viatges curts i llargues hores d'espera a l'Aeroport.

Recentment les clàssiques empreses del sector com COMAS, Transunion i altres, també han externalitzat els serveis que realitzaven elles mateixes, amb altres empreses, filials la majoria dels casos, anomenades de *low cost*. Així, amb baixos preus competeixen per tenir un major volum de negoci, provocant una davallada de beneficis a les empreses clàssiques amb una plantilla de treballadors ja consolidada. Al mateix temps, s'obre la possibilitat a la declaració d'Expedients de Regulació de l'Ocupació dels treballadors més antics o directament a la reducció de salaris, gràcies a les clàusules d'inaplicació salarial dels convenis, les popularment anomenades clàusules de "despenjament salarial", aprovades pel Govern Estatal.

En conclusió, els sectors econòmics relacionats amb el turisme, on aquest any s'espera una de les millors temporades turístiques de la Història, amaga darrere del gran benefici una explotació laboral sense sentit.

Víctor Cornell és membre de CNT/AIT de Ciutat de Mallorca

L'activitat destructora del turisme

El turisme, a part de generar grans beneficis a empresaris hotelers, implica sacrificar part de la nostra costa.

Xavier Mas

Durant les darreres dècades, el fenomen de la urbanització a vorera de mar no ha deixat de créixer. I és que la crisi institucionalitzada sembla no haver arribat a la costa. Per altra banda, a mitjans del mes de juliol de 2011, se sabia que el juny (d'aquell mateix any) havia estat el mes durant el qual havien passat més turistes pels aeroports i ports de les Illes Balears en tota la història (més de 3 milions). Tanta gent, a un territori tan reduït com les Illes Balears genera tota una sèrie d'impactes que es concentren sobretot a vorera de mar i en els mesos d'estiu.

Anem per parts. El litoral o vorera de mar és un hàbitat fràgil regulat per diferents variables físiques i químiques. Aquest com la resta d'hàbitats del planeta és un ambient dinàmic que sempre està en constant recerca del seu equilibri. Alhora és un ambient peculiar perquè és en aquesta franja on els ambients terrestres i marins conflueixen. Així, a les Balears, trobam dos tipus de costes: les costes rocoses i les platges d'arena. I és precisament en aquests espais tan fràgils on la massificació del turisme ha generat més impactes.

Que cada any arribin més turistes per res significa que s'incrementin els llocs de feina ni els sous dels treballadors

Impactes damunt terra ferma

Un exemple a damunt la costa rocosa poden ser les infinites urbanitzacions que es varen deixar fer als anys noranta a la marina de Lluçmajor arreu de la carretera que va de Cala Blava cap el Cap Blanc (Son Verí, Son Verí Nou, Los Delfines, Tollerlic, etc.). Són exemples de nuclis urbans totalment nous. Tot com a conseqüència del fenomen turístic i de la construcció, estretament lligats. Mentre que a platges d'arena, pot ser un bon exemple l'hotel "Albufera Park" aixecat talment a damunt les dunes de davant la zona humida de s'Albufera o el restaurant i els xibius aixecats als anys 80 a la platja del Trenc. Clar, la realitat supera la ficció. Així, al Trenc i segons estudis existents de capacitat de càrrega a l'agost hi passen a diari unes 7.000 persones. Tenint en compte que l'arenal natural no arriba als

La construcció d'edificis a damunt les platges, com els xibius del Trenc a Campos, genera un retrocés i pèrdua de sediments important.

Les ampliacions dels ports, com el nou dic de Son Blanc a Ciutadella, no estan justificades, ja que el trànsit marítim ha disminuït durant la darrera dècada.

5 km de costa és fàcil intuir que es tracta d'una platja altament saturada durant la temporada alta (a l'estiu).

Un altre exemple, ja clàssic, és la construcció de passeigs marítims o bé damunt l'arena o bé a damunt les penyes. Tan sols, a l'època de Jaume Matas a la cartera del Ministeri de Medi Ambient, a Mallorca se'n projectaren més de deu.

Impactes dins la mar

A part de la destrucció del litoral per construir-hi habitatges o complexos turístics n'hi ha d'altres. Així l'ampliació de ports públics o clubs nàutics privats suposen tirar molts d'enderrocs dins l'aigua per tal de créixer a damunt la superfície de la mar. Exemples recents d'aquests impactes són la construcció del nou port fet a Ciutadella o l'ampliació que s'està realitzant als ports d'Eivissa Vila i de Palma. A part de l'impacte que genera el material d'obra damunt la mar, hi ha tot el tema de substàncies químiques tòxiques que s'hi dissolen. Aquí qui juga un paper important és l'Autoritat Portuària, que apart de ser destructiva, ara s'ha vist implicada en xarxes de corrupció. Un bon exemple d'això darrer és el cas Mar Blau on Francesc Triay (del PSOE de Mallorca) ha estat imputat per cobrar comissions a canvi de concedir amarraments.

Mentre no hi hagi un canvi de model en la nostra societat els impactes s'aniran incrementant

A més, encara ara, hi ha emissaris submarins que amollen a uns quants centenars de metres enfora de la vorera, mar endins, totes les aigües fecals d'autòctons i turistes. És quan es parla de marees roges, massa matèria orgànica concentrada que genera processos d'anòxia, falta d'oxigen a l'ambient. Aquest tipus de contaminació normalment es deu a la mala gestió de depuradores o a la seva saturació durant l'estiu.

Un altre problema derivat de la pressió humana al litoral és la sobreexplotació dels recursos marins derivada de l'activitat pesquera. Així un grapat d'espècies típiques de litoral com els peixos de roca,

una sèrie de crustacis (les diferents espècies de crancs) així com les pegellides pateixen una gran pressió recol·lectora.

Tampoc podem deixar de banda els impactes ambientals generats a la franja costanera per les embarcacions. Per una part, hi ha tot el tema dels fems, generat pels tripulants. A això s'hi ha d'afegir que molts desaprofitejats buiden els seus dipòsits d'oli brut directament a l'aigua. I d'altra, i molt greu, és l'impacte que generen les àncores dels vaixells que fondegen directament a damunt les praderies de posidònia, ja que creen un procés de llaurat a damunt aquestes praderies.

Altres impactes

A més, a tot això, hi hem d'afegir la darretera moda, fer caramulls de pedra, talment com si fossin unes fites de muntanya. La construcció d'aquests caramulls es fa a costa de despedregar el litoral (són greus

Procés de llaurat generat per les àncores de les embarcacions que fondegen a damunt les praderies de posidònia. Foto denúncia d'Oceana.

exemples els que trobam a la costa del Cap de les Salines i a la zona de les Coves Blanques a Pollença). L'impacte generat amb aquesta pràctica és la total erosió de la mica de terra que queda atrapada entre les pedres quan són al terra. Alhora que deriva en la pèrdua de sòl per a tota la comunitat botànica que habita aquests indrets com les endèmiques saladines (*Limonium* sp.).

Fer educació ambiental entre els nostres visitants, llevar indicadors i no deixar que es publiquin tantes guies litorals i de platges poden ser eines útils.

Els responsables de tanta destrucció són els empresaris hotelers i l'administració que ho permet

Responsabilitats

Ara bé, la responsabilitat de tants impactes, més enllà d'anar-la a cercar al pobre turista, l'hem d'anar a cercar al nostre model de societat basat en l'oci i el lleure a qualsevol preu. Allà on s'ha d'incidir, en demanar danys i perjudicis és als empresaris turístics així com a les nostres administracions que ho permeten. Enguany, tornam a ser l'indret més visitat del Mediterrani i, tot i això, ni s'han incrementat els llocs de feina ni els sous dels treballadors. Per tant, poca cosa hi ha a celebrar. En tot cas, ens hauríem de posar les mans al cap i veure per què deixam que any rere any ens urbanitzin un tram més de la costa.

Les banderes negres de l'Estat espanyol

Des de ja fa un bon grapat d'anys l'entitat conservacionista Ecologistas en Acción publica anualment, i en acostarse l'estiu, el seu informe particular sobre els punts negres de la costa espanyola. Així l'any 2011 (el darrer que han publicat per tot l'estat espanyol) a l'informe *Banderas Negras 2011. Esto es una barbaridad* [1] denunciaven "si bé, el turisme en si, no té per què suposar un impacte negatiu al territori, la realitat és que la seva explotació ha generat grans sinergies de promocions urbanístiques i d'alta ocupació del nostre perímetre litoral". Un altre informe interessant sobre els impactes a la costa, és el que

publica la també entitat conservacionista Greenpeace *Destrucción a toda costa 2013. Análisis del litoral a escala municipal* [2] on entre d'altres casos analitzen la situació del municipi de Calvià com un dels municipis amb més ciment per metre quadrat a la vorera de mar.

Notes:

[1]

http://www.ecologistasenaccion.org/IMG/pdf/informe_banderas_negras_2011.pdf

[2]

<http://www.greenpeace.org/espana/Global/espana/report/costas/DTC%202013.pdf>

Sol i platja, el producte estrella de la marca Mallorca

Les platges mallorquines estan cada vegada més sotmeses a la indústria turística.

Vanessa S.D.

Mallorca és el destí de sol i platja per excel·lència per a molts turistes que volen gaudir d'uns dies inoblidables. Cada estiu l'illa rep milions de visitants que esperen tenir les vacances que tant desitgen i els han contat. Els tur-operadors, per tant, s'esforcen a mostrar una imatge de platges idíl·liques, d'arena fina i blanca, d'aigües cristal·lines i un paisatge propi d'un paradís. Paradoxalment, aquests mateixos aspectes són els més maltractats per la massiva presència humana i la mala gestió de l'administració.

Cada temporada, quan s'apropa l'estiu, la maquinària turística es posa en marxa per tal de posar a punt les platges de l'illa.

A continuació analitzarem breument alguns dels aspectes que afecten directament les platges i que conformen part de la problemàtica que provoca el turisme.

Privatització d'espais públics

No podem dir que es privatitzen les platges [1], encara que és un tema prou relatiu, però sí que ho podem afirmar de la seva gestió. En aquest cas xerrem d'un negoci molt rendible per a uns pocs que aprofiten un espai públic com a negoci privat. Ens referim a empreses que lloguen milers d'ombrel·les i hamaques que envaeixen els arenals, als "xiringuitos" a peu d'arena amb preus desmesurats i a les diverses empreses d'oci aquàtic que ocupen espai als banyistes. Per altra banda, també als negocis d'economia submergida, com ara els repartidors de publicitat, els serveis de massatges o els venedors ambulants que afegeixen esplendor a la postal.

Així doncs, la imatge idíl·lica esdevé un paratge massificat cedit al consumisme més grotesc.

Impacte medi-ambiental

Una de les problemàtiques més greus és la dificultat de regeneració de les platges.

Accés a la platja de Cala Varques. Un exemple dels problemes de residus que pateixen aquests espais durant les temporades turístiques.

La construcció d'infraestructures (carreteres, ports, passejos marítims,...) ha destruït els sistemes dunars que són els encarregats d'aportar els sediments necessaris per a la regeneració. Això provoca que s'hagi de fer de forma artificial; extraient arena del fons marí, de pedreres o de sistemes dunars. Les conseqüències són devastadores; es destrueixen hàbitats naturals submergits, especialment les praderies de Posidònia oceànica i tota la vida que depèn d'elles. Altres impactes són l'erosió del fons marí, l'augment de la turbulència de l'aigua, el canvi de sedimentació i la desnaturalització de la platja terrestre i la submergida.

Per altra banda, la massificació produeix un augment de residus que s'han de gestionar, també la col·locació de dutxes fa que s'incrementi encara més el consum d'aigua durant l'estiu.

I per finalitzar, no cal dir la gran despesa econòmica per a l'administració pública que tot això suposa, a més a més de l'ambiental.

Bandera blava

Bandera Blava és un guardó anual i un sistema de certificació de la qualitat ambiental desenvolupada per la FEE (Foundation for Environmental Education) que promou el desenvolupament sostenible a través de l'educació.

Els criteris per obtenir aquesta bandera s'agrupen en quatre àrees: Qualitat de les aigües de bany, Informació i educació ambiental, Gestió ambiental i seguretat i Serveis i instal·lacions.

El 2013 existien a Mallorca 44 platges amb Bandera Blava de les 647 en tot l'estat espanyol.

És de tots sabut que la qualitat de les platges mallorquines s'ha transformat els darrers anys i no precisament favorablement, sinó tot el contrari. Aquesta distinció és una fal·làcia, ja que moltes d'aquestes platges s'ubiquen a vertaders eixams turístics que poc tenen a veure amb una bona gestió ambiental. Així també com la nefasta informació dels espais protegits i de la seva protecció mateixa.

Definitivament, la bandera blava no deixa de ser una mera estratègia més pels empresaris com a campanya publicitària.

Platges verges

Intacte, inexplorat, no conreat, en estat natural. Segons els diccionaris, aquesta és la definició d'un territori verge. En l'actualitat, a Mallorca difícilment trobarem una platja d'aquesta índole, però si gratam un poc en podrem descobrir de menys explotades per la maquinària turística. Són aquestes les més demandades pels nudistes o pels autòctons que volen gaudir d'un bany més íntim. Aquesta tasca cada vegada més resulta prou complexa perquè el coneixement de les platges verges a través de guies o d'agències turístiques, l'excessiva senyalització, la inclusió en els itineraris de creuers i la millora de la seva accessibilitat, ha provocat una massificació i en conseqüència, la desaparició gairebé total del concepte en si.

Platja de Cala Millor de l'hivern a l'estiu. El negoci de les ombrel·les i hamaques transforma radicalment el paisatge.

Per concloure, les platges de la nostra illa han esdevingut un espai tristament explotat, un plat més del menú consumista del turisme més banal. No hem de cercar culpables en els simples visitants que, motivats per una màgia creada per les tur-operadores, acaben a una illa que no té res a veure amb el que se'ls va vendre abans d'arribar. Per contra, altres, conscients del que es trobaran, accepten fórmules com el "Tot inclòs". Així doncs, els vertaders culpables són les grans empreses turístiques i les administracions que permeten i beneficien a aquestes.

Notes:

[1] La zona de Magaluf perd el seu nom pel de "Calvià Beach Resort". Aquest és un megaprojecte de privatització de l'espai públic (Art. "L'empresariat turístic balear en temps de la crisi global", Eliseu Casamajor).

L'entorn natural d'es Trenc ha sucumbit al consumisme més voraç. No importa espolsar-se l'arena per poder prendre un refresc vora la mar, comprar un bonic mocador o gaudir d'un bon massatge.

Top 5 de les platges més explotades de Mallorca

1. S'Arenal
2. Platja d'Alcúdia
3. Magaluf
4. Can Picafort
5. Cala Millor

Una anàlisi crítica del turisme de creuers

Caracterització i impactes d'una activitat en ple creixement.

Rodrigo Fernández Miranda

El turisme de creuers permet viatjar entre diferents ports i països, amb itineraris predefinits i una oferta amb règim del tot inclòs. En un mateix espai físic, fusiona transport, allotjament i oci. Característiques definitòries d'aquesta activitat, com la mobilitat permanent del Capital, selecció de condicions fiscals i laborals a conveniència de les operadores, treballadores de qualsevol procedència o absència de regulacions estrictes, fan del turisme de creuers un paradigma de la globalització econòmica.

Sobre creixement i concentració

A les darreres dècades el turisme de creuers ha tengut un creixement impressionant. En 40 anys la demanda mundial s'ha multiplicat 40 vegades i al 2013 la xifra de negoci directa va pujar fins a 15,5 mil milions d'euros, el doble que 10 anys enrere [1]. A Europa entre 1999 i 2009 es va passar de 1,9 a 4,9 milions de consumidors. Al 2011, 5,6 milions de turistes iniciaren els seus creuers a un port, arribant al 30% de la demanda mundial [2]. Al 2012 els ports europeus van rebre 29,3 milions de viatgers, amb una taxa mitjana de creixement del 10% en 10 anys [3].

A la darrera dècada, l'emissió de creueristes espanyols es va multiplicar per 5 i la recepció superà els 5 milions, consolidant-se com el quart mercat europeu. El port de Barcelona, que quintuplicà la seva demanda entre 1995 i 2005, és el líder de la regió. Entre els ports espanyols d'embarcament, Barcelona i Ciutat de Mallorca concentren el 80% de les sortides, i el 75% de les escales es duen a terme a les Canàries, les Balears, Barcelona i Màlaga.

Per la seva part, el 80% de l'oferta global de creuers està concentrada en 3 empreses transnacionals: Carnival Corporation (50%), Royal Caribbean (25%) i Genting Hong Kong (7%) [4].

El 80% de l'oferta global de creuers la trobam concentrada en 3 empreses transnacionals

Sobre impactes de l'activitat

Aquest creixement posa en evidència els impactes que genera aquesta activitat. En primer lloc, aquest turisme té conseqüències ambientals, com la contaminació d'aigües, generació i deslocalització de residus perillosos, contaminació atmosfèrica o destrucció de la biodiversitat marina. En territori espanyol, s'han succeït en els darrers anys denúncies a vaixells per fondeig il·legal dins zones protegides. Un exemple fou el fondeig sobre praderies de posidònia dins la Reserva Marina dels Freus d'Eivissa i Formentera (Illes Balears) d'un creuer de l'empresa alemanya Hapag-Lloyd Cruises [5].

Altres impactes ambientals es generen per l'ampliació i adaptació d'infraestructures portuàries. En el cas de Balears, amb

Hi ha en marxa un projecte d'ampliació del port de Palma que espera atreure més turisme de creuers.

un increment de la mobilitat marítima del 137% entre 1997 i 2006, al 2007 les infraestructures portuàries donaven sensació de saturació [6].

Si a tot això, hi afegim l'alt potencial de creixement i expansió i la inexistència d'una legislació global, l'activitat representa una de les principals amenaces en quan a contaminació, destrucció de biodiversitat i contribució a l'escalfament climàtic a escala global [7].

En el pla econòmic, el turisme de creuers es caracteritza per la impunitat fiscal, l'obscurantisme i el control dels fluxos financers, emparat en la concentració i desterritorialització del Capital. Mitjançant l'ús de *banderes de conveniència* i la domiciliació del vaixell a paradisos fiscals, aquestes embarcacions no estan subjectes al pagament d'impostos i altres contribucions. Aquest fet, potencia la concentració de beneficis i evita el repartiment dels beneficis generats entre els països de desembarcament.

El fort control de l'activitat per un grupet de transnacionals, a més d'una competència desigual per les petites i mitjanes explotacions en els destins, produeix un *encapsulament* del consum dels creueristes, un mercat captiu tant a bord com a terra, que no genera una cadena de valor afegit.

En l'àmbit sociolaboral, la potència com a creació de feina del turisme de creuers és inversament proporcional a la qualitat dels llocs de feina que genera. Les *banderes de conveniència* permeten constituir un estat d'excepció en quant a drets i condicions laborals. Durant períodes de fins a 6 mesos, les treballadores a bord realitzen jornades de feina de 7 dies per setmana: un terç sofreix jornals de 10 a 12 hores diàries, un altre terç de 12 a 14 hores i el 95% fa feina de dilluns a diumenge sense descans, segons denuncia la Federació Internacional de Treballadores del Transport (ITF). A més a més, empleades i tripulació, en al seva majoria no sindicats, reben salaris baixos i tenen limitats els drets laborals [8]. Una altra característica d'aquesta feina, és la jerarquizació del personal contractat a partir de criteris d'origen ètnic o racial, nacionalitat o gènere [9].

ITF caracteritza així les condicions de feina en els creuers turístics: contractes precaris, sous baixos, llargues hores de feina estressant, amenaces, favoritisme i discriminació, rotació elevada de personal, escassa formació, i empresaris hostils als sindicats i a les negociacions col·lectives [10].

La potència com a creadora de feina d'aquest turisme és inversament proporcional a la qualitat dels llocs de feina que genera

Regulació i consciència crítica

Tenint en compte el que representa el turisme de creuers sobre el total del sector (en termes de passatgers i ingressos), és notable la desproporció que existeix entre el seu pes i els seus impactes. Així mateix, el seu nivell de creixement molt per damunt de qualsevol altra activitat de l'economia globalitzada i el seu elevat potencial obliguen també a posar la mirada en el futur.

En primer lloc, davant una activitat altament impactant i en ple auge, és necessària una estricta legislació internacional que la reguli. A més, a un context d'evidents límits biofísics al creixement del capitalisme global, és imprescindible la denúncia, el foment d'una consciència col·lectiva crítica i la construcció d'alternatives d'oci sostenibles per aturar-ho.

Sabent el que representa el turisme de creuers sobre el total del sector (en termes de nombre de passatgers i ingressos), és notable la desproporció entre el seu pes i els seus impactes

Rodrigo Fernández Miranda és membre d'Alba Sud.

Notes:

[1] Euroxpress. "El turismo de mar y de costa, una de las joyas de la corona de la creación de empleo". 20-02-14

[2] Consejo Europeo de Cruceros. (2012). Informe Anual de Contribución a la Economía Europea 2012. Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Valencia. (2009). El turismo de cruceros. Observatorio Turístico de la Comunitat Valenciana. (2011). Turismo de cruceros. Marzo 2011.

[3] Euroxpress. "El turismo de mar y de costa, una de las joyas de la corona de la creación de empleo". 20-02-14

[4] Legoupil, T. (2013). "Los conflictos que genera el turismo de cruceros en Barcelona y otros puertos mediterráneos". Biblio 3W. Revista bibliográfica de geografía y ciencias sociales. Universidad de Barcelona, n. 1049.

[5] Alonso, J. "Fiscalía investiga el fondeo del Columbus Dos sobre posidonia". Última Hora. 18-06-12

[6] Seguí Pons, J., & Martínez Reynés, M. (2008). Las nuevas pautas de movilidad y su impacto en las infraestructuras de transporte en balears. Diez años de cambios en el Mundo, en la Geografía y en las Ciencias Sociales, 1999-2008. Actas del X Coloquio Internacional de Geocrítica. Universidad de Barcelona

[7] Fernández Miranda, R. (2012). Lo que hunden mientras flotan. Auge y análisis crítico del turismo de cruceros en la globalización. Alba Sud.

[8] Robertson, G. (2009). Informe sobre turismo en crucero 2008. Lighthouse Foundation. Fundación para los Mares y los Océanos.

[9] ITF Seafarers. www.itfseafarers.org

[10] *Ibidem*

El turisme d'embarcacions recreatives també és una altra amenaça constant.

El turisme agreuja la insostenibilitat ecològica del sistema capitalista

La indústria sense fums és responsable de, com a mínim, la quarta part de la petjada ecològica de les Illes.

Gaspar Alomar Trias

Formem part d'una societat de consum on el desig d'acumulació de possessions pareix insaciabile. Les persones consumim béns i serveis amb l'esperança d'aconseguir allò que la propaganda ens promet: bellesa, plaer, oci, pau... La locomotora capitalista crema tot el que té al seu abast per tal d'incrementar els seus guanys (i la nostra felicitat, és clar) sense tenir cap altre destí que seguir perpètuament en marxa sobre les vies del creixement.

Per fer anar aquest tren de vida hem de menester els recursos necessaris per moure'l (aigua, sòl, hidrocarburs...) així com gestionar els residus que es generen del processament, transport i consum d'aquests. De planeta sols en tenim un, per tant, els recursos que aquest ens ofereix són finits encara que alguns d'ells es vagin regenerant (això sí, a un ritme inferior al que la humanitat els consumeix). No fa falta ser cap geni per adonar-se'n que aquest tren descarrillarà en qualque moment; tot i així, pareix que encara no som conscients de l'impacte del nostre mode de vida al planeta.

La Terra no pot suportar el nostre consum
Des de fa uns anys, per mesurar l'impacte de l'activitat humana a la Terra, s'han desenvolupat diversos indicadors centrats en determinar la sostenibilitat d'aquesta. Un d'ells és la petjada ecològica, que expressa la superfície de terreny necessària per sostenir un determinat mode de vida. Aquest indicador considera tant l'àrea física necessària per produir els recursos materials i l'energia per proveir a una població definida (cultius, pastures pels animals, boscos, mar productiu i superfície urbanitzada), com l'àrea per absorbir els residus que aquesta genera (boscos que absorbeixen el CO₂).

La Global Footprint Network va calcular que el 2007 l'àrea mitjana de superfície que necessita un humà per a mantenir el seu mode de vida és de 2,7 hectàrees anuals. Per contra, la biocapacitat del planeta, és a dir, l'àrea que el planeta pot oferir equitativament a cada persona per abastir-la, és de 1,8 hectàrees anuals. Si enfrontem ambdues dades tenim, per tant, un dèficit ecològic mundial d'un 51%. O, explicat d'una altra manera, necessitaríem mig planeta Terra més per satisfer el consum actual de l'espècie humana [1].

És fàcil imaginar que no tots els pobles del món tenen la mateixa responsabilitat en la insostenibilitat ecològica planetària: els països que més recursos consumeixen i més residus produeixen són les principals potències capitalistes del Nord. Al Sud no hi ha dèficit; fins i tot produeixen reserves, com la majoria de països d'Amèrica Llatina.

Pel que fa a l'Estat espanyol, el dèficit ecològic l'any 2005 ascendia a quasi 4 hectàrees (Ha) per habitant (hab), amb una petjada ecològica de 6,4 Ha/hab front

una biocapacitat de 2,4 Ha/hab. És a dir, es necessitarien quasi tres espanyes per ser ecològicament sostenibles [2].

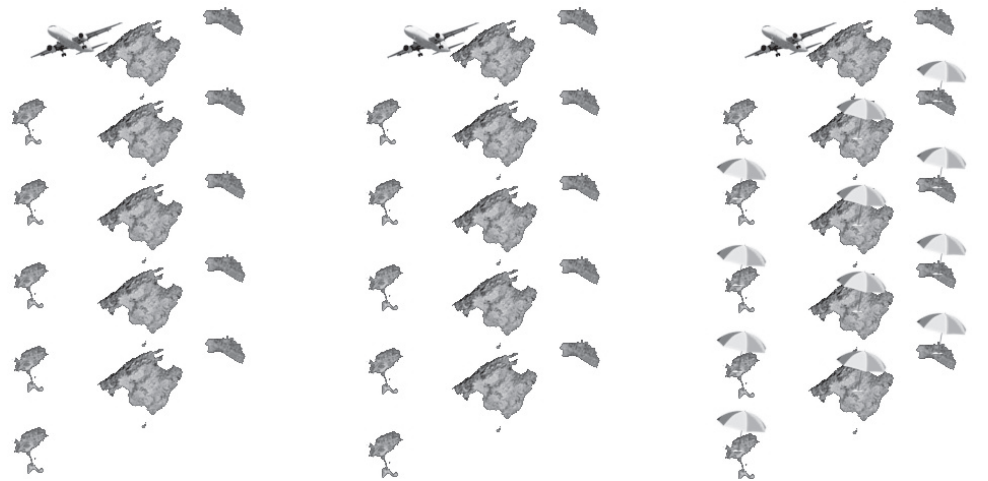
Respecte a les nostres Illes, segons la tesi doctoral *Geografies del capitalisme Balear* d'Ivan Murray Mas, obtenim que al 2004 la petjada ecològica balear era de 8,2 Ha/hab i la biocapacitat de 1,5 Ha/hab, la qual suposaria un dèficit ecològic de 6,7 Ha/hab. Emperò Murray, donada la peculiaritat geogràfica de les Illes, discerneix entre la superfície terrestre i la marina a l'hora de quantificar el dèficit ecològic (quasi el 80% de la biocapacitat balear és marina, en canvi tant a l'Estat espanyol com a la UE i al món aquest percentatge correspon a la superfície terrestre) i arriba a la conclusió que necessitaríem 14 arxipèlags més per abastir el nostre mode de vida [3].

El turisme dispara el dèficit ecològic

El turisme, la indústria sense fums com agrada dir a l'empresariat turístic, és una de les més nocives i insostenibles del planeta. De fet, l'informe *Análisis de la huella ecològica en España* publicat l'any 2008 pel poc sospitós Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino del Govern espanyol de llavors, situava l'hostaleria, directament lligada al turisme, com la tercera activitat que més agreuja la petjada ecològica de l'Estat. A més, les dues activitats que la superen també tenen una forta relació amb el turisme: la construcció (necessària per crear les infraestructures turístiques, com hotels i complexos residencials) i els serveis de producció i distribució d'electricitat. [2]

Actualment, per ser ecològicament sostenibles necessitaríem els recursos de 15 arxipèlags com el nostre; 4 es destinarien al turisme i 3 al transport aeri

Si tornem al càlcul de la petjada ecològica de les Balears de Murray, el qual inclou la càrrega de la indústria turística, podem esbrinar quin percentatge és responsabilitat del turisme. Tenint en compte el nombre de turistes que visitaren l'illa el 2004, el nombre d'estades que sumaren i assu-

Amb 15 arxipèlags seríem ecològicament sostenibles... si l'empresariat turístic no hi fiqués més mà!

mint que el consum d'un turista és equivalent al d'un resident, s'obté que, dels 15 arxipèlags necessaris per ser ecològicament sostenibles, 4 d'ells es destinarien a abastir la població flotant turista. És a dir: una quarta part de la petjada ecològica de les Balears és responsabilitat directa del turisme [3].

Sense petroli no tindríeu negoci, cíncics!

Un turista que vulgui venir a les Illes necessita cremar petroli, sí o sí. El 2004, any del que es disposen dades de la petjada ecològica balear, el 95% dels turistes van triar el transport aeri per desplaçar-se [4]. Aquest tipus de desplaçament comporta que, en paraules del propi Murray, els turistes arribin a les Balears amb un bidó de querosè davall del braç (uns 45 litres). Per tant, el petroli és imprescindible per mantenir el negoci turístic, per molt que els hotelers balears ens vulguin fer creure que estan en contra de les prospeccions petrolíferes.

La major part de la petjada ecològica de les Balears, un 75%, és deguda al consum energètic. D'aquesta porció un 29% és responsabilitat del transport aeri; és a dir, el 21,5% del total de la petjada ecològica balear és degut als desplaçaments en avions. El càlcul de Murray per esbrinar la petjada ecològica turística és molt prudent ja que reparteix equitativament la petjada ecològica energètica entre els residents i els turistes. Si se'ls imputés a ells la petjada del transport aeri de passatgers, la seva petjada ecològica pràcticament es duplicaria, suposant quasi la meitat del total de la petjada balear [3].

És utòpic xerrar de turisme sostenible dins un sistema ecològicament insostenible

Aturem el tren: ni turisme ni capitalisme

Després d'haver exposat el dèficit ecològic que genera el nostre mode de vida, resulta utòpic parlar de turisme sostenible emmarcat dins una societat capitalista que ja de per sí és insostenible ecològicament. Més encara quan el turisme resulta ser una de les activitats més malbarataadores -i hedonistes- de la humanitat. Donat que la principal premissa del capitalisme és augmentar els guanys per obtenir el màxim benefici, és a dir, créixer costi el que costi, no es pot plantejar un capitalisme sostenible. Així, si volem preservar el nostre planeta, ens haurem de desfer d'aquest sistema destructiu.

A les Illes, l'oposició parlamentària d'esquerres i verda respecte al turisme és insultant, ja que prediquen que aquest pot ser sostenible, una autèntica bajanada. Mentrestant, els grans capitalistes balears i els nostres governants segueixen cecs davant de la insostenibilitat del nostre model econòmic, segurament enlluernats pel negoci que els suposa el monocultiu turístic per a les seves butxaques. Ells són qui porten les màquines d'aquest tren de vida al crit de "¡Traed maderal! ¡Traed maderal!" mentre espolien i tuden els recursos del vehicle en el que totes viatgem: el nostre planeta. A nosaltres ens toca sabotejar la locomotora abans que ens ho cremin tot.

Notes:

[1] Global Footprint Network - Footprint for Nations: http://www.footprint-network.org/en/index.php/GFN/page/footprint_for_nations/

[2] Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino - Análisis de la huella ecològica de España: <http://www.footprint-network.org/images/uploads/Huella%20ecologica%20de%20Espana.pdf>

[3] Murray, Mas - Geografies del capitalisme Balear - <http://hdl.handle.net/10803/104203>

[4] Conselleria de Turisme de les Illes Balears - El turisme a les Illes Balears 2004: <http://www.caib.es/sacmicrofront/archivo-pub.do?ctrl=MCRST865Z179249&id=79249>

L'aeròport de Son Sant Joan, clau pel turisme, rep prop del 95% dels turistes que visiten Mallorca.

Lluites en defensa del territori: la crítica antidesenvolupista o antiindustrial

Breu introducció a la crítica contra la ideologia del desenvolupament i del progrés.

Xavi Castelló

Les lluites en defensa del territori han estat sempre presents en la societat mallorquina. La insularitat dóna un sentiment de vinculació i pertinença al territori que no existeix en el continent, però tot i així, els atacs al territori s'intensifiquen i les batalles es perden una darrera l'altra. El desenvolupament capitalista arrasa cada any un poc més del territori mallorquí per posar-lo al servei dels grans circuits d'acumulació de capital. En particular, per introduir-lo dins el circuit turístic, que vertebrava la pràctica totalitat de la economia mallorquina.

Tot i els llargs anys de lluites ecologistes des dels anys 70s, el discurs i les pràctiques en defensa del territori, lluny de radicalitzar-se i tornar-se efectives, han anat convergint cap a una institucionalització que els ha llevat força real de transformació social. Tal i com ha succeït a tota Europa, els moviments potents dels 70s han anat donat lloc a partits verds inofensius i grans associacions proteccionistes que fan una lluita ciutadanesca, sectorial i des de canals essencialment institucionals, que no posen en qüestió el desenvolupisme; ni tan sols el capitalisme. Des d'aquí, poc poden canviar el rumb de la massacre territorial, més enllà de petites frenades puntuals al ritme urbanitzador o al desenvolupament d'infraestructures. S'han anat convertint, poc a poc, en cogestors del desastre. Tot i així, se'ls hi ha de reconèixer la capacitat de generar conflictes que interessin i mobilitzen transversalment a tota la societat, cosa de la qual podem presumir poc des dels cercles anarquistes, o des dels sectors anticapitalistes. Les lluites en defensa del territori, d'interès general, són un espai on hauríem d'aconseguir incidir, amb discursos i pràctiques realment combatives.

És estrany sentir xerrar a Mallorca, ni entre els moviments socials anarquistes, d'una crítica antiindustrial o antidesenvolupista [1], potser el pensament contemporani en defensa del territori amb una perspectiva més integral. És per això que en aquest article, em proposo donar unes breus pinzellades sobre antidesenvolupisme, esperant que pugui servir com una primera lectura a qui vulgui profunditzar en un pensament complex que vol ser llegit amb calma i dedicació. Pensament que crec que és útil per a realitzar una crítica al desenvolupisme, la ideologia del desenvolupament i del progrés, i en concret al turisme, la cara més crua que mostra aquest a Mallorca [2].

Primer de tot, aclarir que aquí per territori, tal i com s'entén des d'una perspectiva antidesenvolupista, entenem no només la terra, el sòl o el paisatge; sinó la seva història, la seva cultura, la seva gent, les seves estructures socials. Aquest és el punt de partida de qualsevol possibilitat autèntica de fer una lluita radical en defensa del territori. La crítica antidesenvolupista considera que les llui-

tes en defensa del territori des d'aquest punt de vista, poden esdevenir espais de construcció d'un ambient social crític i contra el sistema de dominació, és a dir: contra el binomi format per estat-capital.

Essencialment, el pensament antiindustrial parteix de l'anàlisi següent: com explica Miquel Amorós [3], la societat desenvolupista produeix individus aïllats i neurotitzats; vides dependents del treball assalariat, administrades per la burocràcia, regulades pel consum i enregistrades per diferents dispositius tecnològics. A la vegada, la societat desenvolupista condiona de manera totalitària el territori, forçant-lo a orbitar al voltant de les conurbacions i condemnant-lo a ser fagocitat per elles, duent el territori, en el sentit ampli que mencionava més amunt, a la seva destrucció: ambiental, social, cultural i política. En aquest context, podríem dir que l'èxit més gran de la societat industrial ha estat acabar amb les comunitats i individualitzar allò social fins a un nivell d'atomització malaltissa. Amb la hiperespecialització del treball, la mercantilització i la tecnificació s'ha pogut acabar amb les estructures socials més igualitàries del món preindustrial, el suport mutu entre veïnats, els coneixements i els sabers tradicionals. I sobretot, s'ha aconseguit que l'individu industrial, desarrelat, perdi tota vinculació amb el territori i per tant l'interès en preservar-lo. L'individu contemporani és l'individu menys autònom ("més inútil") que ha conegut la humanitat en termes de capacitats per dur una vida integral, o de vinculació al seu medi natural. En conseqüència, està poc disposat a la seva emancipació.

Des d'una perspectiva antidesenvolupista, entenem per territori no només la terra, el sòl o el paisatge; sinó la seva història, la seva cultura, la seva gent, les seves estructures socials

La crítica antidesenvolupista, també parteix de la constatació que avancem cap a una triple crisi [4]: (i) energètica, on el zenit de la producció de petroli, reconeguda ja per l'Agència Internacional de l'Energia [5], ens situa en una nova època de recursos fòssils escassos i a preus desorbitats, un escenari incapaç de sostenir el creixement econòmic que necessita el capitalisme global contemporani; (ii) ecològica, canvi climàtic, disminució de la biodiversitat; i finalment (iii) social i política, en el sentit de crisi de legitimitat de la democràcia representativa i de l'Estat liberal que ha protagonitzat el cicle desenvolupista del qual estem sortint. Aquesta triple crisi global, de la qual només estem veient els seus començaments, farà moure les correlacions de for-

Màquines calcinades després d'una acció directa contra l'empresa Hellas Gold, en la seva explotació minera d'or a cel obert. Halkidiki (Grècia, febrer 2013).

ces sorgides del pacte social encarnat en les societats del benestar, radicalitzant políticament la societat. El conflicte social està assegurat. De fet, ja l'estem vivint. Conforme el desastre avanci a més, les grans ciutats entraran en crisi i el camp inevitablement es repoblarà.

L'organització de les lluites s'hauria d'articular mitjançant assemblees autònomes i descentralitzades, amb la interacció amb alternatives i projectes de ruralitat anticapitalista

La tesi principal del pensament antidesenvolupista és que cap dels problemes de destrucció del territori podran solucionar-se en el marc de l'Estat-Capital, ni dels seus agents socials i institucions (inclosos partits i sindicats). És necessari un canvi radical i global, i l'antidesenvolupisme vol col·laborar a donar les bases teòriques per a un canvi d'arrel en les lluites en defensa del territori, on l'acció directa i el sabotatge siguin considerades de nou legítimes eines d'autodefensa davant els atacs depredadors contra el territori. És a dir, en defensa d'un territori que també som nosaltres: les nostres vides, la nostra terra, les nostres relacions socials, la nostra cultura, la nostra història. L'organització de les lluites s'hauria d'articular mitjançant assemblees autònomes i descentralitzades, amb la interacció amb alternatives i projectes de ruralitat anticapitalista. Alguns d'ells bé podrien esdevenir paulatinament centres socials rurals i espais d'autoaprenentatge, on poder recuperar relacions socials més horitzontals i comunitàries, així com sabers perduts.

Cap a on avançarà la transformació soci-

al de les societats tecnificades actuals, si cap a un escenari més autoritari o cap a una societat més descentralitzada i harmònica amb el territori, dependrà de lo hàbils que siguem en construir una interacció política fructífera entre les comunitats alternatives rurals (bàsicament, encara per construir) i les resistències urbanes, dins aquest context de crisi permanent del capitalisme en que estem immerses. Recuperant de nou a Miquel Amorós, "haurem d'esperar al subjecte col·lectiu engendrat per la devastació" i pels cicles de lluites que vindran. Però tot sembla indicar que en les lluites en defensa del territori, es on aviat ens jugarem les batalles decisives.

Notes:

[1] En aquest article optarem per traduir com "antidesenvolupista" el concepte "antidesarrollista".

[2] Poden trobar-se molts articles sobre antidesenvolupisme a les revistes Raíces, Cul de Sac i Argelaga. En concret, per a a qui vulgui profunditzar en la part més teòrica i conceptual de la crítica antiindustrial, així com en el seu desenvolupament històric, recomano l'article de Javier Rodríguez Hidalgo *La crítica antiindustrial y su futuro* (Ekintza Zuzena n°33, 2006). Els fonaments d'aquesta crítica segons l'autor serien: (i) un rebuig rotund de la idea de progrés, (ii) un judici crític respecte a què ha suposat la modernitat, (iii) qüestionament absolut de les possibilitats alliberadores de la tecnologia, (iv) crítica a la idea de neutralitat de la tècnica, (v) constatació que un desastre ecològic i humà ja està en marxa.

[3] Miquel Amorós, *Urbi et Orbi. Principios de antidesarrollismo*, Raíces n°1 (2010).

[4] Florent Marcellesi, *¿Más allá del Estado?*, Ecología Política n°45 (2013).

[5] Antonio Turiel: blog molt complet sobre el zenit del petroli: <http://cras-hoil.blogspot.com.es>

Ni mitges tintes ni terme mig

Sense alternatives reformistes. Una cosa va amb l'altra.

Antoni Pallicer Mateu

D'ençà que el turisme marcà l'illa com a preferent en el seu mapa, no hi ha hagut mai un moviment o fins i tot una veu que s'hi hagi mostrat en contra. Les diferents mobilitzacions per aturar projectes relacionats amb aquest fenomen, com urbanitzacions, autopistes, ports esportius o camps de golf sempre han intentat donar una alternativa més o manco factible i tolerable al sistema. No hi ha hagut visions integrals que a més de qüestionar tal o qual projecte també ho facin amb tot allò pertanyent a la indústria turística. Un plantejament agosarat i radical que ben segur ningú aprovarà, perquè la majoria, com bé va expressar Antoni Gomila a Acorrar, sense pensar-s'ho diria "Idò, d'on menjarem?" L'altre, la minoria crítica però que accepta gran part d'aquest model, segurament deu pensar que aquestes postures són impossibles i que l'alternativa és cercar un turisme sostenible, que és el mateix que apostar per un Sistema sostenible.

La contarella que sempre ens han contat que gràcies al turisme vàrem començar a menjar i a fer passes per entrar dins el selecte club de les anomenades societats avançades és la gran mentida que tot-hom, tant a dreta com a esquerra, s'ha cregut. Si els mallorquins abans del turisme només menjàvem roïssos, devia ser per qualche cosa, no? La gent no era pobre per naturalesa, ho era perquè els grans cacics locals sempre varen intentar salvaguardar el seu ordre, la seva Mallorca, encara que fos a sang i foc, com va passar amb el cop d'estat de 1936 i la posterior dictadura. Llavors també hi ha hagut una política interessada a menysprear i rebutjar la societat rural, apuntant que la seva economia era de subsistència i la seva cultura i els seus costums arcaics, quan són moltes les coses vàlides que ha generat, com l'aprofitament dels recursos disponibles i tots els sabers sobre la gestió sostenible agrícola i forestal. Aquesta estratègia(1), juntament amb l'extraordinari desenvolupament de la tecnologia, ha provocat que la societat de consum i el turisme com a principal motor econòmic de l'illa siguin els grans consensos d'aquesta societat. Un fet que ens ha ajudat a renegar del nostre passat més immediat i a rebre amb els braços oberts tot el que faci olor de doblers.

Tenint en compte tot això i a la vista de l'actual realitat mallorquina, infectada de corrupció, caciquisme i desigualtats socials, amb una classe dirigent que ja fa estona que va posar en venda el nostre territori, posicionar-se de manera clara contra aquest model és la millor manera de deixar una herència digna a les generacions futures.

Així, les coses, si es planteja la lluita a la indústria turística, també per extensió s'ha de plantejar contra les causes i condicionants que l'han generada, que a gran trets és el sistema capitalista, i de forma concreta la indústria de l'oci i el consum,

la terciarització de l'economia i el desenvolupament del transport aerí. D'aquesta manera l'alternativa que podem donar a la societat que comença a obrir els ulls davant aquesta espoliació, no pot ser una altra que una revolució social integral que capgiri l'actual situació i que ens encamini cap a societat justes, en harmonia amb el seu medi ambient, on la sobirania sigui vertaderament exercida pel poble de manera assembleària i federal, de baix a dalt i de l'exterior al centre; on el sentit de la vida sigui quelcom més que treballar per a fites tan banals i infantils com posseir molts d'objectes o per empreses tan desastroses per a la humanitat com l'assoliment de poder i riqueses; on el fet de viatjar estigui motivat per un afany de conèixer altres cultures i paisatges, en peú d'igualtat, de tu a tu i de manera recíproca, cosa que només es podrà aconseguir quan el món navegui dins un mar d'igualtat i germanor entre els diferents pobles que l'habiten.

Arribats en aquest punt de dependència del turisme i en conseqüència dels touoperadors, hotelers, promotors immobiliaris i demés especuladors, l'opció és dir no al turisme i no al capitalisme

Però ja que l'esmentat a hores d'ara té més a veure amb la fantasia que amb la realitat, hem de començar a construir l'alternativa des d'ara, passa a passa i fita a fita. Així, si en un futur volem que el tu-

risme deixi de ser una de les indústries més rendibles i amb més projecció del món, el primer que hem de fer com a individus és no participar d'aquest entramat i limitar els nostres viatges en avió. Pel que sabem, fer turisme no és un dret i no es pot fer de cap de les maneres universal per raons lògiques (és sostenible i racional que 6.000 milions de persones facin el guiri?) Llavors, centrant-nos a ca nostra, la lluita per sortir del jou turístic ha de ser intolerable pel que fa a l'obra nova i a les reformes destinades en aquest fenomen. Segons l'Institut Nacional d'Estadística a Balears hi ha 71.255 cases buides (diari Última Hora, 18/04/2013) i l'any 2011 eren 85.717 les segones residències que es varen constatar, a les quals s'hi ha de sumar l'immens parc immobiliari destinat al turisme residencial, que segons el president de l'Associació de Turisme Residencial, Joan Estarellas, s'acosta al milió d'apartaments (10/08/2013 Mallorcadiario.com). La cosa és senzilla, a més oferta més possibles demandants, a menys oferta més possibilitats de reduir el número de visites. Aquesta lluita, però, haurà de comptar amb la complicitat dels polítics que es consideren d'esquerres, que són els qui poden imposar moratòries i ordres de demolició. Això no obstant, aquests per primera vegada en democràcia hauran de mostrar-se valents per desafiar els poders fàctics, cosa que només podrà succeir amb un moviment popular gran, fort, organitzat i amb una agenda pròpia, que sigui el qui exerceixi la pressió al carrer. També, si volem que venguin menys turistes forçosament hauran d'organitzar grans campanyes de conscienciació entre els possibles visitants, tant aquí com als seus països.

Per altra banda, per sortir de la dependència econòmica del turisme a la qual ens han abocat, necessàriament hem de crear una alternativa en concordança amb el nostre objectiu d'assolir una societat sobirana, igualitària i sostenible. Així, hauran de construir una economia cooperativista i col·lectivista enfocada al consum propi que tenguem com a principals sectors l'agricultura ecològica i la indústria i l'artesanía local. Una difícil empresa que des de ja s'està començant a sembrar amb diferents iniciatives com les cooperatives de producció i consum ecològiques o mitjançant projectes com l'Ecoarxa. Al respecte però, cal constatar que aquestes lloables iniciatives encara són molt febles i majoritàriament no són vistes per la població (si les coneix, que és una minoria) com una alternativa sistèmica, sinó com un altre vessant de la societat de consum com pot ser per exemple l'oci alternatiu (música, concerts, kafetes, etc.), fet que només es podrà capgirar quan aquests projectes representin veritablement una contraeconomia i estiguin en consonància amb una imprescindible lluita política basada amb l'acció directa contra la plutocràcia actual, local i global, ja que en un món tan connectat com l'actual, és la qui dirigeix les regnes del destí de tots nosaltres. Així les coses, el primer que fa falta és gent, persones amb el cap damunt les espatlles que s'organitzin, que amb constància i bona lletra creïn un moviment fort i estructurat, de mires àmplies i de llarga durada, el qual pugui convèncer a gran part de la població i de la gent que ens visita del suïcidi col·lectiu als quals ens encamina el capitalisme.

La ruptura amb el concepte vital actual és la primera passa a donar per transformar la present situació.

“Una llei turística ha de beneficiar als seus interessats. A qui sinó?”

Entrevistam l'actual conseller de turisme Jaime Martínez.

Jaime Martínez Llabrés és arquitecte i especialista en Dret Urbanístic, o sigui en dret a destrossar. Des de 1997 fins al maig de 2011 ha exercit d'arquitecte executant projectes urbanístics de tota casta. Entre 1999 i 2004 va exercir d'arquitecte al Servei Tècnic de la Conselleria de Turisme del primer Pacte de Progrés. Des del 2004 fins al 2007 va ser director adjunt a la Regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament de Calvià, conegut arreu per la seva harmoniosa i racional activitat turística, i des del 2007 fins al 2011, Director d'Ordenació del Territori d'aquest Ajuntament tan auster. Del juny del 2011 fins al 27 de desembre del 2013 ha estat el responsable de la Direcció General de Turisme de la Conselleria de Turisme i Esports dirigida per l'enyorat sanador de cérvols, Carlos Delgado Truyols. Després de la dimissió d'aquest home a un nas aferrat, Martí-

nez és l'actual conseller del buc insígnia de l'economia mallorquina.

Martínez Llabrés va ser un dels redactors del Park Hyat de Canyamel, actualment territori en destrucció total, amb la intenció d'ocupar unes 7 hectàrees i centenars de precaris i precàries. Quan va ser nomenat Director General de Turisme va renunciar a seguir treballant dins aquest projecte de manera oficial. Però com a bon pepero va actuar en B.

El Projecte de Canyamel va rebre del Govern la Declaració d'Interès Autònom Guai del Paraguai, que comporta reduir el temps de tramitació normal a la meitat, no fos cosa que els petrodòlars de l'avançada democràcia que governa Qatar anessin als pacífics yihadistes que combaten a Síria o al Futbol Club Sobiranista Barcelona.

La banda Bonnot

Benvolgut senyor Martínez, primer de tot agrair-li la seva disposició a participar en aquesta entrevista. És tot un plaer per a nosaltres parlar amb una persona que sap conjugar a la perfecció un ofici amb tanta tradició en aquesta illa com és el d'arquitecte amb la direcció de la conselleria més innovadora i experimental.

El plaer és meu. La veritat és que és ben difícil mesclar ous amb caragols, però els servidors de la ciutadania estam per això, per fer creure a tothom que la Mare de Déu és Joana.

Anem per feines... Tan bé ens anirà als mallorquins la Llei Turística, coneguda com a Llei Delgado, que el GOB qualifica de llei a la carta dels interessos turístics?

Don Carlos Delgado Truyols l'any passat ja ho va deixar clar, amb aquesta llei crearem ocupació sense emprar camions formigonera. I sí, el GOB té raó. Una llei turística ha de beneficiar als seus interessats. A qui sinó?

Però senyor conseller, no trobau que Mallorca camina cap al col·lapse amb aquest model només basat en el constant augment de la pressió humana i urbanística relacionada amb el turisme?

Meam, meam... vosaltres on voleu anar, endavant o enrere? Mirau, quan una locomotora es posa en marxa i té més vies de tren que el Transiberià, no hi ha qui l'aturi. No ho enteneu? No ens va bé així? Què voleu, tornar a espigolar i a pellucar per les nostres finques?

Precisament en els anys que hem rebut més turistes, l'atur està en xifres escandaloses i la gent que treballa en el sector turístic es troba en pitjors condicions laborals. Així que això no acaba de ser el paradís.

Això és culpa de la crisi. Coses del mercat.

Voldreu dir coses de qui mana... El mercat no el dirigeix ningú, és lliure.

Només una mà invisible el guia.

Això senyor Martínez es diu fe en el Sistema i res més. Si llegiu aquest monogràfic, veureu qui hi ha darrere de les lleis que regulen la mà invisible.

Jo no llegiré mai aquest pamflet que ensum és anti-sistema i per la qual cosa violent.

Jo som liberal, partidari de posar les menys traves possibles al mercat. Així i tot, entenc que hi ha d'haver una regulació, la qual ha de ser adoptada pel Govern, que en democràcia és el legítim representant de la voluntat popular expressada en les urnes.

Retòrica. Com vos agrada... Però bé, com que veim que amb aquest tema ens enrocem li demanaré sobre altres qüestions com les negociacions sobre el nou conveni d'hostaleria que ara mateix estan duent a terme la patronal i els sindicats. Vos pareix que aquest pic els sindicats duren a

terme la seva amenaça de mobilitzacions o fins i tot de convocar una vaga?

Què? No em faci riure... Mirau, aquest pic sí que em deixaré de retòrica i rondalles i vos parlaré clar: tot és comèdia. La mateixa de cada any. Els sindicats no tenen els "dallons" ni la força (ni aquesta és la seva funció en democràcia, sinó la contrària: domesticar la classe treballadora) per convocar cap manifestació. Que no veis qui tenen al davant? La patronal hotelera més poderosa d'Espanya i un Govern que sempre vetllarà pels seus interessos.

Així ens agrada, clars i concisos. Ara anam...

Canviant de tema. Hem sabut que vostè va ser un dels redactors del projecte de la brutal urbanització Park Hyat Mallorca que ara mateix està destruint una de les poques muntanyes de Canyamel que encara no havia estat tacada pel ciment. No trobau que és una bestialitat el nivell d'ocu-

pació de territori i de consum de recursos que generarà?

Com que ja he mostrat les cartes, tornaré a ser franc: nosaltres no tenim sensibilitat medi ambiental. Allà on vostès veuen una bella muntanya, nosaltres veim la bruta fora vila o un lloc per especular. I si està aprop de la mar, un possible espai per edificar urbanitzacions (llegiu generar grans beneficis crematístics per a nosaltres). Així de clar. I pel que fa a l'esgotament dels recursos, en bon mallorquí (com el que recomana la fundació Jaume III) vos diré que: Ja ho veurem! Que no veis què bé que ens ha anat aquest sistema? Nosaltres cada vegada més rics i poderosos, mentre que vosaltres més pobres i dominats.

Per cert, teniu intenció d'arribar a acords tan beneficiosos pels hotelers i que privatitzen sense cap contrapartida l'espai públic com el cas del Calvià Beach Resort de Melià Hotels?

Mirau, això és el que cercam. Recursos, recursos públics a preu de patatò i gestió privada amb grans beneficis. Aquest és l'únic camí per sortir de la crisi. Els emprenedors, els creadors de riquesa han de tenir totes les facilitats per invertir, per crear llocs de feina.

I ja com a darrera qüestió. Quina és la vostra postura davant les intencions del Govern de Madrid de donar el vistiplau a les prospeccions petrolíferes en les nostres aigües?

Quina vos pareix que és? Ni sí, ni no. Per una banda, com a representant d'un sector tan dependent de l'or negre no puc estar més d'acord que es tregui petroli d'on sigui i costi el que costi. I per l'altra, em crea una gran preocupació que aquesta perillosa activitat pugui provocar un tall a la nostra línia ascendent de negoci turístic. Així les coses, i triar per triar, jo apostaria per deixar les nostres aigües (les nostres postals turístiques) així com estan i posar el punt de mira de l'extracció de petroli en qualque país del Tercer Món, que allà ja estan avesats als desastres i a l'espoli.